

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Suburbanizace jako příležitost rozvoje malých obcí

Bc. Nikola Valíková

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Nikola Valíková**
Osobní číslo: **E12179**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Suburbanizace jako příležitost rozvoje malých obcí**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Zásady pro vypracování:

Suburbanizace je v odborných kruzích přijímána jako negativní jev, který má za následek rozvoj měst do krajiny, snižování hustoty obydlí v urbánních oblastech, záboru kvalitní zemědělské půdy a v neposlední řadě negativní sociální jevy v nových suburbánních oblastech. Cílem této práce je vyhodnotit ekonomické dopady suburbanizace na obce v zázemí vybraného krajského města.

Zásady:

- Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.
- Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.
- Osídlení a vznik sídelních struktur.
- Současné fáze urbanizace ve středoevropském prostoru.
- Dopady suburbanizace na obce ve vybraném regionu.
- Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

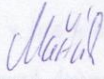
BOURNE, Larry, S., LEY, David. The Changing social geography of Canadian cities. Buffalo: McGill-Queen's University Press, 1993, vi, 487 p. ISBN 07-735-0972-0.

HRŮZA, Jiří, ZAJÍC, Josef. Vývoj urbanismu: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Vyd. 2. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2002, 186 s., 115 s. obr. příl. ISBN 80-010-2551-9.

OUŘEDNÍČEK, Martin a kol. Suburbanizace.cz. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. 96 s. ISBN 978-80-86561-72-1.

SÝKORA, Luděk. Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. 191 s. ISBN 80-901914-9-5.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a kol. Suburbanizace - hrozba fungování (malých) měst. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2007. 234 s. ISBN 978-80-903813-3-9.

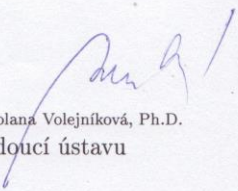
Vedoucí diplomové práce:
Ing. Martin Maštálka, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 17. 4. 2014

Nikola Valíková

PODĚKOVÁNÍ:

Přednostně bych na tomto místě chtěla poděkovat vedoucímu diplomové práce Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D., za jeho cenné rady, připomínky a doporučení. Děkuji také za konzultace panu Ing. Ondřeji Svobodovi, PhD. Za korekturu textu bych ráda poděkovala paní Mgr. Stanislavě Pejchalové. Další poděkování vyjadřuji své rodině a přáteli, za jejich podporu po celou dobu studia.

ANOTACE

Suburbanizace bývá v současné době považována za spíše škodlivý jev, kterým se zabývá velká část odborníků. Pojí se s ní procesy jako úbytek obyvatel ve městech doprovázený negativními nejen sociálními jevy v nových suburbánních oblastech. Cílem této práce je vyhodnotit ekonomické dopady suburbanizace na obce v zázemí vybraného krajského města pomocí výpočtů, analýz, komparativních metod a statistické metody korelace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Suburbanizace, udržitelný rozvoj, ekonomika obce, Pardubice.

TITLE

Suburbanization as an opportunity to the development of small towns.

ANNOTATION

Suburbanization is currently considered to be rather harmful phenomenon which is studied by a large number of experts. It is connected with the processes such as loss of population in cities accompanied by negative social phenomena not only in new suburban areas. The aim of this work is to evaluate the economic impact of suburbanization on the village in the hinterland of a selected country town - through calculations, analysis, comparative methods and statistical correlation methods.

KEYWORDS

Suburbanization, sustainable development, settlement's economy, Pardubice.

OBSAH

ÚVOD	12
1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ.....	14
1.1 Historie pojmu udržitelný rozvoj	14
1.2 Indikátory udržitelného rozvoje	15
1.3 Pilíře udržitelného rozvoje.....	15
1.3.1 Environmentální pilíř	16
1.3.2 Problematika sociálního a ekonomického pilíře	18
1.4 Principy udržitelného rozvoje	21
1.4.1 Význam územního pohledu na udržitelný rozvoj.....	24
1.5 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR	24
1.5.1 Strategická vize udržitelného rozvoje v ČR.....	24
2 OSÍDLENÍ A VZNIK SÍDLENÍCH STRUKTUR	26
2.1 Definice a charakteristika sídel	26
2.1.1 Dělení sídel	27
2.2 Sídelní struktura v ČR	28
2.2 Ideální velikost obce.....	30
2.3 Udržitelná výstavba.....	30
3 SOUČASNÉ FÁZE URBANIZACE VE STŘEDOEVROPSKÉM PROSTORU	31
3.1 Urbanizace	31
3.2 Suburbanizace	32
3.2.1 Vymezování suburbánních území	33
3.3 Desurbanizace	34
3.4 Reurbanizace.....	34
3.5 Koncept kontraurbanizace	35
4 DOPADY SUBURBANIZACE VE VYBRANÉM REGIONU	36
4.1 Metodika doktorky Kučerové	37
4.2 Udržitelné využití území	38
4.2.1 Vývoj počtu obyvatel.....	38
4.2.2 Index územní dynamiky.....	40
4.2.3 Index změny využití území	42
4.2.4 Hustota osídlení obce.....	43
4.3 Ukazatel finančního zdraví obcí	45
4.3.1 Provozní výsledek hospodaření.....	45
4.3.2 Podíl přebytku běžného rozpočtu	46
4.3.3 Krytí dluhové služby	46
4.3.4 Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu.....	47

4.3.5 Vyhodnocení finančního zdraví obcí.....	48
4.4 Grafické znázornění indikátorů.....	49
4.5 Korelační analýza.....	56
4.5.1 Korelace mezi změnou využití území obce a počtem obyvatel	58
4.5.2 Korelace mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření.....	59
4.5.3 Korelace mezi změnou využití území a provozním výsledkem hospodaření	60
ZÁVĚR.....	62
POUŽITÁ LITERATURA	64
INTERNETOVÉ ZDROJE	66

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet obcí v ČR.....	29
Tabulka 2: Matice zdrojových a cílových oblastí migrace a definice kontraurbanizace	35
Tabulka 3: Obce s nejvyšším přírůstkem obyvatel za roky 2001 – 2012	39
Tabulka 4: Urbanizované a neurbanizované plochy	40
Tabulka 5: Index územní dynamiky – UDI.....	41
Tabulka 6: Index využití změny území – ILC	42
Tabulka 7: Metodika pro malá venkovská sídla	45
Tabulka 8: Celkové hodnocení finančního zdraví	48
Tabulka 9: Korelační matice pro obec Dříteč.....	56
Tabulka 10: Korelační matice pro obec Mikulovice.....	57
Tabulka 11: Korelační matice pro obec Němčice.....	57
Tabulka 12: Korelační matice pro obec Ráby	57
Tabulka 13: Korelační matice pro obec Spojil	57
Tabulka 14: Korelační matice pro obec Srch	57
Tabulka 15: Korelační matice pro obec Srnojedy	57
Tabulka 16: Korelační matice pro obec Starý Mateřov	58

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Sustainable development	16
Obrázek 2: Strategická vize udržitelného rozvoje	26
Obrázek 3 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Dříteč.....	51
Obrázek 3 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Dříteč	51
Obrázek 3 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Dříteč ..	51
Obrázek 4 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Mikulovice.....	51
Obrázek 4 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Mikulovice.....	51
Obrázek 4 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Mikulovice.....	51
Obrázek 5 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Němčice.....	52
Obrázek 5 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Němčice.....	52
Obrázek 5 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Němčice	52
Obrázek 6 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Ráby	52
Obrázek 6 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Ráby ..	52
Obrázek 6 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Ráby... ..	52
Obrázek 7 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Spojil	53
Obrázek 7 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Spojil	53
Obrázek 7 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Spojil.. ..	53

Obrázek 8 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Srch	53
Obrázek 8 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Srch.....	53
Obrázek 8 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Srch.....	53
Obrázek 9 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Srnojedy	54
Obrázek 9 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Srnojedy	54
Obrázek 9 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Srnojedy	54
Obrázek 10 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Starý Mateřov	54
Obrázek 10 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Starý Mateřov	54
Obrázek 10 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Starý Mateřov	54

SEZNAM KARTOGRAMŮ

Kartogram 1: Vymezení suburbánní zóny Pardubic dle Kučerové	36
Kartogram 2: Závislost mezi změnou využití území obce a počtem obyvatel.....	59
Kartogram 3: Závislost počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření	60
Kartogram 4: Závislost změny využití území a provozního výsledku hospodaření.....	61

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ARIS	Automatizovaný rozpočtový informační systém
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EIA	Environmental Impact Assessment (Hodnocení vlivu na životní prostředí)
EU	Evropská unie
HDI	Human Development Index (Index lidského rozvoje)
HDP	Hrubý domácí produkt
ILC	Index of Landuse Change (Index změny využití území)
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques (Nomenklatura územních statistických jednotek)
OECD	Organisation for Economic Collaboration and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
SEA	Strategic Environmental Assessment (Hodnocení vlivu strategie na životní prostředí)
UDI	Urban Development Index
UNDP	United Nations Development Program
ÚFIS	Účetní a finanční informace státu
ÚSC	Územně samosprávný celek

ÚVOD

Suburbanizací, jako jedním z urbanizačních procesů, se v současné době nejintenzivněji mění sociálně prostorové uspořádání společnosti a sídelní struktura v České republice. Je představována jako druhá etapa vývoje měst přicházející po urbanizaci, která je definována přesunem obyvatel z vesnic do měst. Samotná suburbanizace je fenoménem nejen dnešní doby, kdy dochází k vystěhování obyvatel z jádrových území především velkých měst. Její počátek byl datován do doby po 2. světové válce v Americe, kdy byly v zázemí měst vystavovány stavby a hromadně docházelo k vystěhovávaní obyvatel pryč z měst právě do jejich zázemí. Suburbanizace může být jak rezidenční, kterou se zabývá tato práce, tak nerezidenční. Dále se také prolíná s udržitelným rozvojem, ale není s ním v souladu. V současné době již obyvatelé tolik nepodléhají trendu stěhování se do měst kvůli práci, jako tomu bylo dříve v rámci urbanizace.

Po urbanizaci jako první a suburbanizaci jako druhé fázi urbanizačního procesu přichází na řadu fáze třetí, tj. desurbanizace. Ta je typická poklesem počtu obyvatel v celém vnitřním městě a populační stagnací předměstí. Tyto fáze jsou uzavřeny posledním stádiem vývoje měst, a to reurbanizací. U ní se jedná o oživení městských center, do kterých se navrácí bydlení, a naopak v místech opuštěných průmyslových zón se budují zcela nové bytové a obchodní komplexy.

Problematikou bydlení a sídel se společnost zabývá odedávna. Samotná sídla, která byla budována lidmi před několika tisíci lety, mohou být dělena dle různých. Sídelní struktura v České republice je charakteristická notnou rozdrobeností s velkým počtem obcí, což je dáno historickým vývojem. I v tomto tématu se projevuje udržitelnost ve smyslu udržitelné výstavby.

Suburbanizace klade velké nároky na infrastrukturu, má dopady na životní prostředí, ale i na ekonomiku a sociální soudržnost obcí, čímž ohrožuje udržitelný rozvoj měst. Je jedním z důvodů, proč má Česká republika zpracován Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR. V tomto dokumentu jsou zobrazovány jednotlivé pilíře, které vytvářejí dílčí principy. Sociální pilíř souvisí se sociálním prostředím a přispívá tak k sociální udržitelnosti. Environmentální či ekologický pilíř se nejčastěji vztahuje k hospodaření s přírodními zdroji a ekonomický pilíř, který bývá často propojen se stránkou sociální, je věnován především otázce ekonomického růstu.

Teoretická část diplomové práce je rozčleněna do tří kapitol, které se jednotlivě zabývají udržitelným rozvojem, osídlením se vznikem sídleních struktur a současnými fázemi urbanizace ve středoevropském prostoru. V praktické části bylo identifikováno sedmnáct obcí se silnou suburbanizační vazbou na zázemí města. Úžeji pro potřeby detailnějšího rozboru bylo vyčleněno osm obcí, jež byly zvoleny na základě dvou ukazatelů. Bylo analyzováno udržitelné využití území, finanční zdraví obcí a závislost mezi jednotlivými zjištěnými indikátory pomocí statistické metody korelace. Přehledně byly vztahy znázorněny pomocí tabulek, grafů a kartogramů.

Hypotéza výzkumu byla stanovena následovně: Obce v zázemí velkých měst prostřednictvím rozšiřování svého urbanizovaného zázemí zajišťují svou minimálně střednědobou finanční stabilitu. Cílem práce bylo vyhodnotit ekonomické dopady suburbanizace na obce v zázemí vybraného krajského města. Vybráno bylo statutární město Pardubice.

1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

1.1 Historie pojmu udržitelný rozvoj

Myšlenka udržitelného rozvoje je výsledkem mnoholetého hledání, které započalo poté, co se ukázaly jako nereálné modernistické představy o neomezeném růstu založeném na zdánlivě nevyčerpatelných zdrojích přírody a na technickém pokroku spojeném s vymoženostmi průmyslové revoluce. [7; str. 7]

Princip udržitelnosti je obecně přijímán jako axiomatická podmínka takového vývoje lidského společenství, při němž jsou zachovány a rozvíjeny jeho základní hodnoty. Jako princip je udržitelný rozvoj na obecné úrovni srozumitelný a bezvýhradně přijatelný. [23; str. 162]

Vztah člověka a přírody, respektive schopnost přírodních zdrojů uspokojit potřeby rostoucí lidské populace, je základním tématem udržitelnosti rozvoje nastoleným již v 19. století. Diskuzi o tématu dostatečnosti přírodních zdrojů a jejich spotřebovávání vyvolaly alarmující zprávy o zhoršujícím se životním prostředí a světová energetická krize na počátku sedmdesátých let 20. století. Odpověď na poznání o existenci hranic růstu daných vyčerpatelností a poškoditelností přírodních zdrojů v té době hledali především ekologové - odborníci zabývající se vztahy a systémy v přírodě a v obecnější rovině přírodním prostředím. Na bázi ekologie vznikl silný myšlenkový proud prosazující ochranu přírodních systémů vůči dílčím zájmům ekonomického růstu a sociálního blahobytu. Tento proud se v poslední třetině 20. století vnitřně diferencoval na široké názorové spektrum - od radikálních směrů tzv. hlubinné ekologie, které popírají právo člověka nadřazovat cíle sebe sama jako druhu přirozenému vývoji, až po směry, které hledají řešení v diferované ochraně přírody a přírodních zdrojů, ale přitom jednoznačně podřízené zájmu člověka. [7; str. 7]

Pojem udržitelný rozvoj (sustainable development) zřejmě poprvé použili v knize Meze růstu (Limits of Growth) autoři Donella H. a Dennis Meadowsovi a William Behrens, ale v textech o urbanismu a architektuře se běžně začala užívat teprve na počátku devadesátých let 20. století. V této době se ustálila dnes všeobecně přijímaná definice, nyní přejatá i do našeho stavebního zákona. [7; str. 7]

Dle definice Světové komise pro životní prostředí a rozvoj lze považovat rozvoj za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích. Základními milníky rozvíjení obsahu této definice jsou světové summity jako Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio de Janeiro, 1992), Summit tisíciletí a Světový summit o udržitelném rozvoji (Johannesburg, 2002). [14; str. 11]

Jakkoliv „pružné“ je pojetí udržitelného rozvoje vzhledem k různorodosti územních celků, vyjádření jeho předpokladů v případě konkrétních sídel a regionů se stane neodmyslitelnou součástí koncepcí místního rozvoje. Bude se přitom opírat o obecný teoretický základ. Prosazování udržitelného rozvoje a také vyvíjející se nároky na kvalitu života se projeví i větší rozmanitostí a důslednější specifikací rozvojových záměrů. [5; str. 73]

Z hlediska udržitelnosti rozvoje je tedy nutno zvažovat dlouhodobé důsledky investic a užívání území na společnost, ekonomiku a životní prostředí. Za ekonomicky udržitelné chování nelze rozhodně považovat krátkodobé kalkulace ve stylu „po mně potopa“, kterými se řídili a řídí mnozí investoři. [8; str. 12]

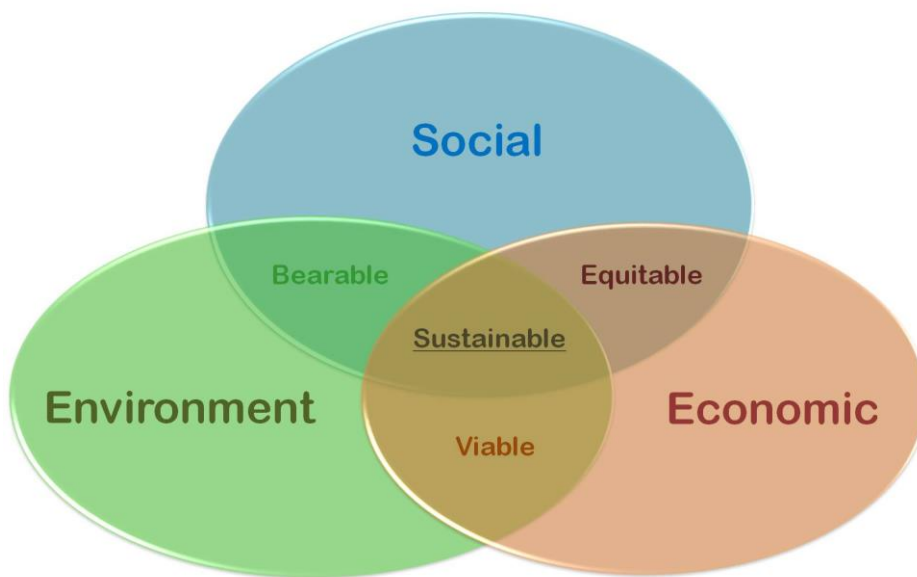
1.2 Indikátory udržitelného rozvoje

Indikátory plní řadu funkcí. Mohou vést k lepšímu rozhodování a efektivněji zjednodušit, vyjasnit a připravit souhrnné informace, které nejsou k dispozici tvůrcům politik. Mohou napomoci začlenit fyzické a sociální znalosti přírodních věd do rozhodování, a mohou pomoci měřit a kalibrovat pokrok směrem k cíli udržitelného rozvoje. Mohou poskytnout včasné varování, aby se zabránilo ekonomickým, sociálním a environmentálním překážkám. Jsou to také užitečné nástroje pro komunikaci, prezentaci myšlenek a hodnot. [4; str. 3]

1.3 Pilíře udržitelného rozvoje

Téma udržitelného rozvoje je chápáno jako dosahování (a udržování) rovnováhy všech tří jeho dimenzí – ekonomické, ekologické a sociální. [23; str. 129]

Na následujícím Obrázku 1 lze vidět, že v udržitelném rozvoji jako takovém jsou zahrnuty zmíněné tři pilíře, které se prolínají. Ekonomický pilíř s environmentálním se setkávají v pojmu „viable“ tedy „životaschopný“. Ekonomický pilíř se dále také prolíná se sociálním a společně se jich týká pojem „equitable“ – vyvážený. V pojmu „bearable“ se potkává pilíř environmentální se sociálním, který bývá překládán jako snesitelný. Všechny tři pilíře se zároveň prolínají právě v udržitelnosti, tedy „sustainable“.

Obrázek 1: Sustainable development

Zdroj: [25]

1.3.1 Environmentální pilíř

Princip udržitelného rozvoje se nejčastěji vztahuje k environmentálnímu / ekologickému pilíři při argumentaci týkající se hospodaření s přírodními zdroji. Již od doby, kdy si lidé v mladší době kamenné zřídili trvalejší díla a začali se věnovat zemědělství, sbírají zkušenosti o tom, jaké formy hospodaření s půdou a dalšími přírodními zdroji umožňují jejich dlouhodobé využívání. [7; str. 7]

Potřeba regulovat spotřebu přírodních zdrojů vznikla a narůstala tím, jak rostly externí dopady činnosti člověka na okolní prostředí a na ostatní lidi. Veřejný zájem zde vyžaduje regulaci činností jednotlivce nebo skupiny jednotlivců tak, aby těmito činnostmi nebyla současně nebo následně negativně ovlivněna možnost uspokojovat potřeby, zájmy a práva dalších jednotlivců nebo skupin. Zamezit negativním externalitním efektům nebo je přijatelně kompenzovat tzv. internalizací je tedy nejčastějším důvodem, který legitimizuje regulaci hospodaření s přírodními zdroji a jejich eventuální spotřebu či poškozování. [7; str. 8]

Snad nejdelší institucionální historii prosazování udržitelného hospodaření v území má lesní hospodářství, které u nás již od pozdního středověku a pak zvláště od doby josefínských reforem na přelomu 18. a 19. století systematicky reguluje těžbu dřeva tak, aby byla zachována mnohočetnost funkcí lesa. [7; str. 8]

Ve většině vyspělých zemí se zejména v poslední třetině 20. století postupně vytvořila institucionální základna pro ochranu přírodních složek životního prostředí jako celku, založená především na státem vytvořených předpisech a finančních nástrojích. [7; str. 8]

Pro udržitelnost vývoje fyzického životního prostředí musí toky materiálu a energie splňovat tři podmínky:

- intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace,
 - intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich udržitelné obnovitelné náhrady,
 - intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí.
- [7; str. 8]

Dosavadní vývoj moderní průmyslové společnosti tyto podmínky nespĺňuje. Její ekonomický růst a jím zprostředkovaný sociální vzestup je založen na spotřebovávání neobnovitelných, zejména energetických zdrojů na extenzivním využívání území pro stavby a výrobní činnosti, aniž by docházelo k adekvátní kompenzaci v podobě navrácení odpovídajících ploch území do přirozeného nepoškozeného stavu. Zvrátit tento nežádoucí vývoj se snaží s jistými patrnými výsledky řada legislativních opatření na národní úrovni, směrnic Evropské unie a mezivládních dohod v celosvětovém měřítku. Opatření směřují především ke snižování zátěže životního prostředí jeho znečišťováním. V územním aspektu se týkají ochrany vybraných zvláště cenných částí území, pro něž stanovují omezení týkající se jejich možného hospodářského využití. [7; str. 8]

Poměrně rozvinutá institucionální a vědeckovýzkumná základna zabývající se ekologickým pilířem udržitelnosti rozvoje vytvořila propracovaný monitoring vlivů lidské činnosti na životní prostředí sledující řadu indikátorů. Je tedy možné do značné míry kvantifikovat vztahy mezi užíváním přírodních zdrojů pro uspokojování potřeb člověka na jedné straně a důsledky na kvalitu životního prostředí na straně druhé. [7; str. 8]

V celosvětovém měřítku se ukazuje, že největší péči kvalitě životního prostředí věnují sociálně a ekonomicky vysoce rozvinuté země. Tytéž země ale spotřebovávají také relativně i absolutně největší část neobnovitelných zdrojů, často na úkor ekonomicky méně vyvinutých zemí a regionů a za cenu enormního poškozování životního prostředí v těchto zemích

a regionech. Existující a rostoucí ekonomické a sociální disparity v měřítku světa, kontinentů a regionů se tak propisují i do disparit jejich fyzického životního prostředí. [7; str. 8]

Zajištění ekologického rozměru udržitelnosti rozvoje v území v regionálním a lokálním měřítku zajišťují nástroje, které často vycházejí z dokumentů přijatých vládami na nadnárodních fórech. Tyto nástroje jsou uplatňovány v národních systémech ochrany životního prostředí a prostřednictvím jejich závazné aplikace jako limitů využití území i v územním plánování. V zemích Evropské unie se pro prosazení ekologického aspektu udržitelného rozvoje území vyvinuly některé společné celoevropské limity, jmenovitě EECONET a NATURA 2000. Také lokální Agendy 21 se v praxi zabývají především ekologickým pilířem udržitelnosti. Pro posuzování vlivu některých investic na životní prostředí používá většina vyspělých zemí proceduru hodnocení vlivu na životní prostředí (EIA). V případě strategií a plánů obdobně používají země Evropské unie proceduru strategického hodnocení vlivu na životní prostředí (SEA). [7; str. 9]

Zdůrazňování spotřeby i výroby a opomíjení neekonomických složek rozvoje (sociální a environmentální pilíř) představuje vážná rizika pro budoucí stabilitu. Problémem jsou dopady rostoucí spotřeby nejrůznějších produktů, stále rostoucí dopravy a zvyšující se zástavby krajiny. Vážným problémem je rovněž používání obrovského množství různých chemických látek, aniž by byly známy jejich účinky na lidské zdraví a životní prostředí. Materiálová náročnost ČR je vyšší než v ostatních nových členských státech EU a více než dvojnásobná ve srovnání s některými státy EU 15. Česká republika spotřebovává ročně větší množství přírodních zdrojů, než je kapacita jejich zdrojů. [14; str. 19]

Další řada nástrojů se zabývá ochranou přírodního prostředí a zachováním přírodních zdrojů při výrobě, dopravě a dalších činnostech. [7; str. 9]

1.3.2 Problematika sociálního a ekonomického pilíře

Aplikace socio-ekonomických aspektů udržitelného rozvoje je dosud méně robustní. Institucionální zázemí pro sledování a prosazování udržitelného rozvoje v sociálním a ekonomickém pilíři je podstatně slabší. Při absenci průkazných dat o důsledcích různých činností a rozhodnutí na společenství a hospodářství se v praxi rozhodování uplatňují sociální a ekonomická hlediska udržitelného rozvoje spíše intuitivně. Ve veřejném sektoru a tím spíše i v podnikání často převládají "praktická", tedy krátkodobá hlediska, odpovídající politickým prioritám vztaženým k periodizaci volebních období a kritériím tržní ekonomiky

a zákonitostem kapitalismu řídicího se dobou ekonomické návratnosti investic zobrazenou v úrokových sazbách. Proti "absolutním" institucionálním kritériím ochrany přírody a životního prostředí tak v praxi stojí ne zcela jasně artikulované a proměnlivé potřeby v sociální oblasti (interpretované politickými představiteli) a z hlediska udržitelného rozvoje krátkodobé ekonomické zájmy investorů. Normativní ochrana přírody a přírodních zdrojů je pak často vnímána jako překážka rozvoje (v jeho krátkodobém pojetí). Zájmy ekonomiky, jak jsou vnímány podnikateli, se tak mohou jevit protikladné k zájmům ekonomické udržitelnosti v dlouhodobém časovém horizontu. [7; str. 9]

Sociální pilíř

Sociální rozměr udržitelnost je definován jako soudržnost (koheze) společenství obyvatel. K dosažení sociální udržitelnosti musí být vztahy populace, kapitálu a technologie ve společnosti konfigurovány tak, aby životní úroveň každého jednotlivce byla adekvátní a bezpečná. [7; str. 9]

Pro porovnání sociální soudržnosti sleduje Rozvojová program OSN (United Nations Development Program, UNDP) pro všechny členské státy OSN tzv. index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI). Index je vícerozměrným údajem složeným ze tří dílčích rozměrů – dlouhý a zdravý život, znalosti a důstojný životní standard, pro něž se užívají indikátory o stejné významové váze:

- předpokládaná délka života při narození,
- přístup ke vzdělání, složený z dílčích indikátorů – podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání,
- hrubý produkt na obyvatele v paritě kupní síly. [7; str. 10]

UNDP soustavně shromažďuje od členských zemí potřebné podklady a dlouhodobě sleduje vývoj těchto tří indikátorů. Ukazuje se, že v Evropě je na národní úrovni úzký vztah mezi stupněm ekonomického rozvoje a mírou stability demokratických institucí na jedné straně a indexem lidského rozvoje na straně druhé. Rozdíly mezi evropskými státy pramení především z různých úrovní příjmů a částečně též z rozdílů v předpokládané délce života. [7; str. 10]

Ekonomický pilíř

Ekonomická stránka udržitelnosti je úzce propojena se stránkou sociální. Hlavní proud ekonomické vědy a zejména ekonomická praxe se zatím zabývá především otázkou ekonomického růstu a hledá cesty, jak tohoto růstu možno trvale dosahovat. Právě v oblasti ekonomiky je tedy nejčastěji rozvoj více méně automaticky ztotožňován s růstem. Za pozitivní z hlediska udržitelnosti lze v této souvislosti považovat, pokud se ekonomického růstu dosahuje intenzifikací, technologickou či organizační inovací a vyšší kvalitou a produktivitou lidské práce nikoliv tedy další exploatací přírodních zdrojů. V ekonomikách vyspělých zemí roste podíl technologií šetrných k životnímu prostředí a výroby méně energeticky a surovinově náročných a odstraňujících znečištění životního prostředí z minulosti, což je zřejmě v souladu s požadavky na udržitelný rozvoj. Tento pozitivní vývoj má ale často také stinnou stránku, například "vývoz" ekologicky problematických činností do méně rozvinutých zemí, kde je ochrana přírodních zdrojů i obyvatel před jejich důsledky slabší. [7; str. 10]

Běžně užívané ekonomické ukazatele odpovídající růstové orientaci hlavního proudu ekonomické teorie a neuvažují náklady, ztráty a poškozování přírodních zdrojů, dokud se bezprostředně neprojeví – například v cenách na trhu. Například nejčastěji v praxi používaný a vykazovaný makroekonomický ukazatel hrubého domácího (národního či regionálního) produktu (HDP), užívaný pro vyčíslení ekonomické prosperity, zahrnuje bez rozlišení činnosti přispívající k blahobytu i činnosti, jejichž důsledky jednoznačně zhoršují kvalitu života i prostředí (například zbrojní výroba, ekologicky škodlivé zemědělské hospodaření, devastace území povrchovou těžbou). Navíc se některé prokazatelně ekonomicky i sociálně produktivní a pozitivní činnosti do hrubého národního či regionálního produktu nezapočítávají – například svépomoc v komunitě, produkce potravin pro vlastní potřebu domácnosti nebo pro potřebu blízkých lidí (tedy mimo směnu prostřednictvím trhu). Pokusy zahrnout tyto činnosti do příslušně "upraveného" HDP ale narážejí na nedostupnost spolehlivých dat vypovídajících o "netržních" segmentech ekonomických aktivit, stejně jako na obtíže v odlišení ekonomických činností ekologicky či sociálně "prospěšných" od činností "škodlivých". [7; str. 11]

V souvislosti s udržitelným ekonomickým rozvojem zavedla Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Collaboration and Development, OECD) koncept decoupling, tedy prolomení vazby mezi ekonomickým růstem a s tím spojenou zátěží životního prostředí. Udržitelný je pak především takový

ekonomický růst vyjádřený růstem HDP, který nezvyšuje zátěž na životní prostředí. Takovýto vývoj označuje OECD za absolutní decoupling. Za relativní decoupling se označuje vývoj, kdy míra růstu bohatství je vyšší nežli míra důsledků činností člověka na životní prostředí. Relativní decoupling je ale z pozice ekologů pokládán za kompromis jen nedostatečně zajišťující ochrana přírodních zdrojů a prostředí jako zdroje udržitelného rozvoje, protože neřeší absolutní problém trvalého přetváření prostředí na Zemi lidskými aktivitami. [7; str. 11]

Při rozhodování o změnách zasahujících hmotné anebo sociálně – ekonomické prostředí je třeba uplatňovat holistický (celostní) pohled a pro každý konkrétní případ vycházet ze znalosti širších souvislostí. Současně je třeba přihlížet k lokálním podmínkám, možnostem a potřebám. Udržitelný rozvoj je třeba posuzovat na všech rozhodovacích úrovních: nadnárodní, národní (celostátní), regionální (v našich podmínkách krajské, popřípadě v regionech soudržnosti) i místní (u nás obce a území obcí s rozšířenou působností). [7; str. 12]

K dosažení udržitelného rozvoje nepostačuje jeho prosazování pouze orgány veřejné správy. Je třeba dosáhnout pochopení potřeby udržitelného rozvoje a srozumění o něm i na straně investorů a nejširší veřejnosti. Uplatní se tedy princip společného vládnutí - "governance". [7; str. 13]

Pro práci orgánů veřejné správy z těchto požadavků vyplývající dvě zásady:

- integrace rozhodování – požadavky na udržitelný rozvoj se musí promítat do všech politik, programů a činností souvisejících s rozvojem; rozhodovací proces pro každý dílčí problém musí brát v úvahu všechna možná hlediska,
- subsidiarita rozhodování – rozhodování se má odehrávat vždy na nejnižší rozhodovací úrovni, která je vzhledem k povaze a předmětu rozhodování k tomu způsobilá – tedy co nejbližší danému problému a občanům. [7; str. 12]

1.4 Principy udržitelného rozvoje

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR stanoví základní principy udržitelného rozvoje, které je nezbytné respektovat při tvorbě všech navazujících strategií a koncepčních dokumentů. Dodržování níže uvedených principů je pro dosažení udržitelného rozvoje České republiky klíčové. [14; str. 76]

Jedná se o:

- princip rovnováhy tří pilířů udržitelného rozvoje,
- princip soudržnosti a integrace politik a řízení,
- princip předběžné opatrnosti,
- princip generační a mezigenerační odpovědnosti,
- princip rovných příležitostí,
- princip partnerství,
- princip mezinárodní odpovědnosti,
- princip rozmanitosti. [14; str. 76]

Podstatou **principu rovnováhy tří pilířů udržitelného rozvoje** je dosažení a zachování dynamické rovnováhy mezi vývojem ekonomické, sociální a environmentální dimenze udržitelného rozvoje. Tento princip úzce souvisí s níže uvedeným principem soudržnosti a integrace politik a řízení. [14; str. 76]

Princip soudržnosti a integrace politik a řízení podporuje politiky a opatření na místní, regionální, národní, ale i na evropské a globální úrovni s cílem zvýšit jejich přínos pro udržitelný rozvoj. Má zajistit, aby důležitá politická rozhodnutí byla vyvážená a respektovala všechny tři pilíře udržitelného rozvoje; jeho součástí je např. koncept proporcionality, tj. potřeba regulace či omezení v dané oblasti je poměřována významem a důležitostmi cíle. [14; str. 76]

Princip předběžné opatrnosti vychází ze zásady, že opatrnost je nutno zachovávat i v případech, kdy není jistota, jak rychle k nežádoucím jevům dojde, či jestli k nim vůbec dojde. V případě vědecké nejistoty se tak předpokládá použití vhodných hodnotících postupů a preventivních opatření. Např. zabezpečení ochrany životního prostředí formou udržitelného využívání zdrojů je založeno na zkvalitňování znalostí o vzájemném působení biosféry, ekosystémů a lidských činností. Tyto znalosti jsou získávány zejména pomocí podpory vědy a výzkumu. Základnu principu předběžné opatrnosti tvoří nejlepší dostupné znalosti a technologie. [14; str. 76]

Princip generační a mezigenerační odpovědnosti jako další výchozí zásada se širokým rozsahem v užším smyslu podněcuje současnou generaci k zachování a předání základních přírodních, kulturních a civilizačních hodnot budoucím generacím. V širším smyslu lze do tohoto principu pojmout i snahu o oddělení křivek ekonomického růstu od negativních

dopadů na životní prostředí a soubor myšlenek ve vztahu k biologické a kulturní rozmanitosti krajiny a venkova. Dále podporuje dialog mezi generacemi, usnadňuje vzájemné porozumění členů společnosti a jejich efektivní zapojení do budování otevřené společnosti. [14; str. 76]

Princip rovných příležitostí slouží k dosažení cíle sociální spravedlnosti a soudržnosti a zakládá se na podpoře sociálního začlenění (tj. potírání případů sociální exkluze), dodržování základních lidských práv a zachování kulturní rozmanitosti. [14; str. 77]

Princip partnerství stanoví, že vztahy mezi environmentálními, ekonomickými a sociálními subjekty musí být budovány na bázi partnerství, a nikoli konfrontace. Záměry udržitelného rozvoje, včetně změny vzorců výroby a spotřeby, nelze realizovat bez kooperačních a koordinačních aktivit mezi veřejným sektorem, podnikatelskou sférou, nevládními institucemi, obyvatelstvem, ale i zahraničními subjekty. K úspěšné reakci na výzvy udržitelného rozvoje patří zesílená transparentnost a odpovědnost všech zainteresovaných subjektů. [14; str. 77]

Princip mezinárodní odpovědnosti je uplatňován zejména prostřednictvím rozvojové spolupráce, dodržováním přijatých závazků vyplývajících z mezinárodních dohod, úmluv a členství v organizacích jako je Organizace spojených národů (OSN) či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Při sdílení globální a regionální zodpovědnosti z pozice hospodářsky vyspělé země je ovšem třeba respektovat zvláštní podmínky a specifické zájmy České republiky a EU. [14; str. 77]

Princip rozmanitosti je předpokladem udržitelného rozvoje nejen v přírodě (biodiverzita), ale v celé společnosti, se zvláštním zřetelem na různorodost kultury. Rozmanitost podporuje rozvoj zdravé společnosti, volného trhu myšlenek, otevřenost demokratických procesů i občanskou participaci na veřejném životě, zmírňuje dopady spotřeby, přispívá ke zvyšování kvality života vytvářením množství příležitostí, širším výběrem možností i lepším využíváním potenciálu jednotlivců i skupin. [14; str. 77]

Principy udržitelného rozvoje slouží mj. k nalezení vodítek pro adekvátní volbu nástrojů, jimiž bude možné dosáhnout, dále specifikovaných cílů za účelem udržení vysoké kvality života obyvatel a ekonomického pokroku v atmosféře sociální soudržnosti a v nenarušeném životním prostředí České republiky. Prosazování těchto principů je tedy východiskem pro utváření dlouhodobých trendů a též kritériem při hodnocení jejich rázu a vyváženosti. [14; str. 77]

1.4.1 Význam územního pohledu na udržitelný rozvoj

Území je z ekologického hlediska nenahraditelný a neobnovitelný zdroj. Územní rozvoj, tedy změna využívání území s cílem jeho ekonomického zhodnocení, bývá zpravidla spojen se stavební činností. Zejména změna nezastavitelného území na území zastavěné znamená významný zásah do přírodního prostředí. Pokud by došlo k poškození nebo znehodnocení přírodních zdrojů v území, bude to mít zpravidla dlouhodobé důsledky a revitalizace usilující o obnovení jeho užitné hodnoty bývá v takovém případě spojena s velkými náklady. [7; str. 14]

1.5 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR

Národní strategie jsou důležité mechanismy, které překládají národní cíle udržitelného rozvoje do konkrétních politik a opatření. Jejich ústřední role již byla uznána prakticky ve všech zemích. [4; str. 35]

Základním poselstvím Strategického rámce je upozornit na rizika a výzvy, před nimiž dnes stojíme. Cílem dokumentu je dále vymezit klíčová témata a problémy udržitelného rozvoje České republiky a nalézt příslušná opatření k jejich řešení a též vytýčit cestu vpřed. [14; str. 4]

1.5.1 Strategická vize udržitelného rozvoje v ČR

Níže uvedená strategická vize popisuje žádoucí stav ČR v roce 2030, kdy ČR bude společností, jejíž prosperita stojí na vzájemné vyváženosti oblasti ekonomické, sociální a environmentální. K dosažení tohoto stavu vedou navrhované prioritní osy a cíle. Tato vize dále předpokládá, že:

- ČR je země se stabilně se vyvíjející znalostní a post-industriální ekonomikou se snižující se materiálovou náročností, jejíž výkonnost postupně dosahuje průměru EU,
- vysoký stupeň sociální soudržnosti je dán fungující ekonomikou, demokratickým politickým systémem, participací občanů na rozhodování, funkčními rodinami, efektivními a finančně udržitelnými systémy vzdělávání, zdravotní péče a sociálního pojištění, rovnováhou mezi populační dynamikou a imigrací,

- ČR je společností naplňující materiální a duchovní potřeby jednotlivce při minimalizaci sociální exkluze a patologických forem sociálního chování (kriminalita, násilí na slabších, příživnictví, korupce, politický extremismus, xenofobie a rasismus),
- ČR je flexibilní společností, schopnou včas rozpoznat možná vývojová rizika a racionálně reagovat na neočekávané změny a zrychlující se dynamiku globálního vývoje,
- ČR je společností vzdělaných, odpovědných a aktivních občanů, kteří pro ekonomiku představují flexibilní a výkonné lidské zdroje a preferují zdravý životní styl a uvědomělou spotřebu,
- ekonomické aktivity včetně dopravy efektivně využívají dostupné – obnovitelné i neobnovitelné – přírodní zdroje a jsou realizovány s minimálními negativními vlivy na lidské zdraví a přírodní ekosystémy,
- odpovědné využívání území vytváří podmínky pro vyvážený a harmonický rozvoj obcí a regionů, který vede ke zvyšování územní soudržnosti a úrovně kvality života všech obyvatel,
- zemědělská produkce, lesní a vodní hospodářství jsou dostatečně stabilní vzhledem k variabilitě globálního a regionálního klimatu,
- svou zahraniční politikou se ČR řadí mezi země, které přispívají ke stabilitě v regionálním (EU) a globálním měřítku (aktivní spolupráce v OSN a dalších organizacích), čemuž odpovídá rozsah a zaměření zahraniční pomoci.

Priority a cíle udržitelného rozvoje jsou řazeny do následujících pěti **prioritních os**:

- **prioritní osa 1:** Společnost, člověk a zdraví;
- **prioritní osa 2:** Ekonomika a inovace;
- **prioritní osa 3:** Rozvoj území;
- **prioritní osa 4:** Krajina, ekosystémy a biodiverzita;
- **prioritní osa 5:** Stabilní a bezpečná společnost. [14; str. 15]

Tyto osy představují klíčové oblasti, jejichž udržitelný rozvoj je řešen aktualizací, kde každá z prioritních os obsahuje popis hlavních problémů v dané oblasti. Dále obsahuje návrh priorit a cílů, ke kterým směřuje. Při vyhledávání optimální struktury a problémové

skladby těchto os bylo snahou zachytit jejich vzájemné vazby (synergické i negativní), které mezi jednotlivými oblastmi existují. Schéma struktury prioritních os a priorit je uvedeno níže na Obrázku 2.

Prioritní osa 1: Společnost, člověk a zdraví	Prioritní osa 2: Ekonomika a inovace	Prioritní osa 3: Rozvoj území	Prioritní osa 4: Krajina, ekosystémy a biodiverzita	Prioritní osa 5: Stabilní a bezpečná společnost
<p>Priorita 1.1: Zlepšování podmínek pro zdravý život</p> <p>Priorita 1.2: Zlepšování životního stylu a zdravotního stavu populace</p> <p>Priorita 1.3: Přizpůsobit politiky a služby demografickému vývoji a podpořit mezigenerační a rodinnou soudržnost</p>	<p>Priorita 2.1: Podpora dynamiky národní ekonomiky a posilování konkurenceschopnosti (průmyslu a podnikání, zemědělství, služeb)</p> <p>Priorita 2.2: Zajištění energetické bezpečnosti státu a zvyšování energetické a surovinové efektivity hospodářství</p> <p>Priorita 2.3: Rozvoj lidských zdrojů, podpora vzdělávání, výzkumu a vývoje</p>	<p>Priorita 3.1: Upevňování územní soudržnosti</p> <p>Priorita 3.2: Zvyšování kvality života obyvatel území</p> <p>Priorita 3.3: Účinněji prosazovat strategické a územní plánování</p>	<p>Priorita 4.1: Ochrana krajiny jako předpoklad pro ochranu druhové diverzity</p> <p>Priorita 4.2: Odpovědné hospodaření v zemědělství a lesnictví</p> <p>Priorita 4.3: Adaptace na změny klimatu</p>	<p>Priorita 5.1: Posilování sociální stability a soudržnosti</p> <p>Priorita 5.2: Efektivní stát, kvalitní veřejná správa a rozvoj občanského sektoru</p> <p>Priorita 5.3: Zvyšování připravenosti ke zvládnutí dopadů globálních a jiných bezpečnostních hrozeb a rizik a posilování mezinárodních vazeb</p>

Obrázek 2: Strategická vize udržitelného rozvoje

Zdroj: [14; str. 15]

2 OSÍDLENÍ A VZNIK SÍDLENÍCH STRUKTUR

Svá prvá stálá sídla si začali lidé budovat před deseti tisíci lety v době, kdy přecházeli od kočovného života sběračů a lovců k pěstování zemědělských plodin a chovu domácího zvířectva. Tento přelom, označovaný historiky jako neolitická revoluce, probíhal ovšem v různých částech světa v různou dobu – o čemž ostatně svědčí i to, že některé národy kočují doposud. Vůči existenci člověka na této zemi, ať její počátek klademe do vzdálenosti jednoho, dvou nebo tří milionů let, je vlastně doba stálých sídel velmi krátkou. [3; str. 15]

2.1 Definice a charakteristika sídel

V regionalistice je **sídlo** základní jednotkou osídlení. Za sídlo považujeme každé obydlené místo včetně příslušných ploch, které jsou obyvatelstvem bezprostředně využívány. V sídlech se koncentruje obyvatelstvo, vykonává v nich ekonomickou i další činnost a jsou proto místy reprodukce života společnosti (demografické, ekonomické apod.). Sídla se vyznačují velkou druhovou, velikostní i funkční rozmanitostí. Současná podoba sídel je výsledkem

dlouhodobého historického vývoje, v jehož průběhu na jejich utváření působily nejrůznější vlivy, které se měnily v závislosti na stupni socioekonomického rozvoje společnosti. Velká různorodost sídel, která v současném světě existuje, odráží především rozdílný způsob života jejich obyvatel. [9; str. 129]

V sídlech se koncentruje obyvatelstvo, vykonává v nich ekonomickou i další činnost, a jsou proto místy reprodukce života společnosti (demografické, ekonomické apod.). Vyznačují se velkou druhovou, velikostní i funkční rozmanitostí. [23; str. 29]

2.1.1 Dělení sídel

Sídla lze dělit dle různých kritérií. Jedním z nich je jejich dělení na **městská** a **venkovská**. Venkovská sídla jsou sídla do 5 000 obyvatel s převahou zemědělské činnosti. Podle polohy v osídlení je dělíme na:

- zemědělská,
- příměstská a
- ostatní. [18; str. 6]

Venkovská sídla jsou starší vývojovou formou sídel. Převládající zemědělská funkce se projevuje v jejich vnějším vzhledu. Jsou tvořena venkovskými sídelními jednotkami, pro něž je typické propojení obytné části s částmi hospodářskými. Vzájemný poměr a uspořádání obytných a hospodářských částí má různou podobu a vytváří regionální rozdíly ve fyziognomii venkovských domů. [9; str. 159]

Venkovské osídlení se v průběhu dlouhého historického vývoje vyvinulo z jednoduchých rostlých forem do bohaté typologické škály rostlých i založených sídel. [18; str. 92]

Vesnice prodělala v posledních desetiletích několik protichůdných názorových vln s často opačnými zásahy do organismu vesnice. Po období snahy o poměštění fyzické i společenské dochází v posledních letech ke snaze o obnovení typického charakteru a obrazu vesnice, způsobu života i společenských vazeb, které byly pro tento sídelní útvar tradiční. [18; str. 92]

Oproti tomu města jsou sídla nad 5 tis. obyvatel, kde převažují nezemědělské funkce (průmysl, služby, správa,...). Města dělíme (v podmínkách ČR) podle jejich velikosti na:

1. malá města (od 5 000 obyvatel) např. Slatiňany, Nový Bydžov, Hořice,
2. střední města (od 20 000 obyvatel) Chrudim, Jičín, Havlíčkův Brod,
3. velká města (kolem 100 000 obyvatel) Pardubice, Hradec Králové, Liberec,
4. velkoměsta, metropole (do 1 milionu obyvatel) Praha. [18; str. 6]

Skupiny sídel vytvářejí tzv. **aglomerace**. Aglomerace je vždy charakterizována počtem a významem jádra, a proto z hlediska urbanistického dělíme aglomerace na monocentrické (Praha, Brno), bicentrické (Hradecko-pardubická aglomerace) a polycentrické (Ostravsko). V rámci aglomerace mají potom jednotlivá města rozdílné postavení v její struktuře. Podle významu dělíme města na centrum regionu nebo aglomerace (Pardubice); významné centrum osídlení (Chrudim) a ostatní města (Slatiňany). Mezi jednotlivými sídly dochází ke vztahům a vazbám, které nazýváme sídelní dělba práce. Jedná se o vztah mezi sídly, zejména městem a venkovem příp. mezi městy v rámci aglomerace (dojíždka za prací, za službami a obchodem x vyjíždka za rekreací). **Osídlení** je soustava lidských sídel včetně vybavení s nimi souvisejícího a sítí, které je propojují. [18; str. 6]

2.2 Sídelní struktura v ČR

Samotná Česká republika je charakteristická značně rozdrobenou sídelní strukturou s velkým počtem obcí, což je dáno historicky. [27]

Sídelní síť České republiky je poměrně stará. Většina dnes existujících sídel pochází z období raného až vrcholného středověku, sídla v úrodných oblastech však mnohdy i z dob podstatně starších. Zhruba do konce 16. století bylo osídlení území dnešního Česka až na výjimky dokončeno a přestože i v dalších staletích docházelo ke vzniku a zániku jednotlivých sídel, sídelní síť Česka se do dnešních dnů zachovala v podstatě v podobě, jakou měla v období po třicetileté válce. Také zmíněné procesy urbanizace a vylidňování venkova, které proběhly v posledních dvou staletích, na tento poměrně stabilní systém nejen navázaly, ale výrazně proměnily jeho velikostní strukturu a míru koncentrace obyvatelstva v jednotlivých skupinách sídel. [27]

Vyznačuje se vysokou hustotou sídel a jejich poměrně rovnoměrným rozložením, velkou četností malých venkovských sídel a naopak relativně malým počtem velkých měst. Dominantní postavení v ní zaujímá Praha. Tyto charakteristiky sídelní struktury však nejsou na celém území republiky stejně výrazné: hustá síť malých sídel je příznačná zejména pro Čechy a oblast Českomoravské vysočiny, v nížinných částech Moravy a Slezska jsou sídla větší a navzájem více vzdálená. [21; str. 15]

V České republice je velký počet obcí, z nichž pouze malou část lze na základě mezinárodních standardů označit za města, přestože některé malé obce získaly právní statut města. V České republice je pouze pět měst, které počtem svých obyvatel převyšují hranici

100 000 obyvatel (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc). Nicméně urbánní regiony hrají významnou roli v rozvoji celých regionů. [22; str. 103]

Síť sídel jako geografických jednotek vymezuje do značné míry i síť obcí jako územních jednotek politicko-správních. Obě soustavy jsou si navzájem podobné, nikoliv však totožné, protože řada obcí sestává z více než jednoho sídla, takže jejich počet je v úhrnu podstatně menší než počet sídel. [21; str. 16]

Česká republika má celkem 22 427 základních sídelních jednotek podle správního rozdělení k 1. 1. 2013 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. [13; str. 42]

V následující Tabulce 1 je zobrazen počet obcí jednotlivě za všech osm regionů soudržnosti (NUTS 2) v České republice k 1. 1. 2013 podle územní struktury krajů platné v příslušném roce. Celkem má tedy Česká republika přesně 6 253 obcí na svém území NUTS 1.

Tabulka 1: Počet obcí v ČR

Regiony soudržnosti	Počet obcí
NUTS 2 Praha	1
NUTS 2 Střední Čechy	1145
NUTS 2 Jihozápad	1124
NUTS 2 Severozápad	486
NUTS 2 Severovýchod	1114
NUTS 2 Jihovýchod	1377
NUTS 2 Střední Morava	706
NUTS 2 Moravskoslezsko	300
celkem	6253

Zdroj: vlastní zpracování na základě [32]

Stupeň administrativní integrace sídel do obcí ovlivňují tři navzájem se někdy podporující, jindy protiběžné procesy:

1. **Vznik nových sídel** – v našich poměrech spíše jen teoretická možnost, která by se snad mohla vyskytnout v příměstských zónách v souvislosti se suburbanizací.
2. **Fyzické srůstání sídel** způsobené postupnou zástavbou mezilehlého prostoru, které vyústí do jejich administrativní integrace.
3. **Administrativní změny struktury obcí** nepodložené změnami v jejich fyzické struktuře – tj. jejich slučování nebo naopak dělení vyvolané buď specifickými místními zájmy, nebo vnějším tlakem, např. vládní integrační politikou. [21; str. 16]

2.2 Ideální velikost obce

Úvahy a představy o tom, jak velká by měla být ideální obec (šlo vždy o města), lze najít už u antických filozofů a později u renesančních myslitelů i sociálních utopistů 19. století. Např. město na Platónově bájném ostrově Atlantidě mělo být obýváno 5 000 rodinami - v přepočtu tedy přibližně 25 až 30 tisíci osobami. Ideální velikost měst na jiném fiktivním ostrově – Utopii, anglického renesančního myslitele a politika Thomase Mora, měla obnášet 6 000 rodin. Utopický Sluneční stát (Civitas Solis), a současně město italského filozofa Tomassa Campanelly, byl zase dimenzován prostorově: měl mít kruhový půdorys o průměru v přepočtu 3 000 metrů. Pracovní a rezidenční obce – „falangy“ francouzského sociálního utopisty Charlese Fouriera z počátku 19. století – měly zahrnovat 1 600 až 1 800 osob; obdobné obce Fourierova současníka, britského průmyslníka a utopisty Roberta Owena, pak 500 – 2 000 osob. [21; str. 18]

Obdobné, nyní již věcnými argumenty více podložené a do výstavby měst někdy i fakticky promítané koncepce, se objevují na rozhraní 19. a 20. století v souvislosti s kritikou industriálních měst, ve funkcionalistickém urbanismu a u představitelů avantgardy dvacátých a třicátých let minulého století. V praxi se je později pokoušeli uplatňovat plánovači měst v zemích sovětského bloku. [21; str. 18]

2.3 Udržitelná výstavba

Tázat se po tom, co je a co není kvalitní, je podobné jako tázat se, co je a co není dobré. Naše názory na tyto otázky nejsou a nikdy nemohou být plně objektivní. Některé aspekty však přece jen objektivně zhodnotit lze, neboť vývoj nám na ně dává jednoznačnou odpověď. Postupem času je stále více zřejmé, že námi využívané přírodní zdroje nejsou bezedné a že jejich nadbytečnou spotřebou můžeme vážně ohrozit svoje vlastní životy. Je stále jasnější, že současný vývoj v postindustriálních zemích musí projít změnami s ohledem na snížení ekologických škod. Tématem přestává být boj o život s přírodními živly; stává se jím hrozba, kterou představuje člověk sám sobě svojí činností. Tomáš G. Masaryk, velký obhájce lidské svobody, vymezil její hranice jednoduchou tezí, totiž že svoboda lidského jedince končí tam, kde začíná svoboda druhého. [2; str. 47]

Bydlení v rodinném domě je materiálně a energeticky bezesporu tou nejnáročnější formou bydlení. Čím větší je plocha města, tím větší jsou i jeho provozní náklady. Hustota osídlení mimo jiné vyjadřuje podíl i jeho provozních nákladů, který připadá na jednoho obyvatele. Bereme-li v úvahu, těchto nákladů, že více než polovina světové spotřebované energie

je spojena právě s výstavbou a údržbou lidských sídel, je oblast výstavby stěžejní ve vztahu k poškozování životního prostředí. Z toho nutně nevyplývá, že je více ekologické bydlet v mnohapatrových výškových domech. Tvrdíme jen, že ekologičtější je bydlení v oblasti, kde na 1 ha bydlí 80 obyvatel, než tam, kde na 1 ha bydlí jen 30 obyvatel. Nároky na vybudování a údržbu městské infrastruktury jsou totiž v obou takových místech téměř totožné. V jednom případě se tak stejné prostředky dělí 80 obyvatel, ve druhém pouhých 30. [2; str. 47]

V této souvislosti je vhodné upozornit na projekty samostatně stojících ekologických rodinných domů na okrajích měst. Přestože vytápění domů je důležitým aspektem ekologického stavění a přestože tepelná technika dnes dosahuje překvapivých výsledků, sotva mohou být tzv. ekologické rodinné domy opravdu šetrné k životnímu prostředí. Do energetického výpočtu, který má ukazovat na ekologický dům, je totiž zřídka zahrnuta výstavba přípojek na pozemek, silnic a koneckonců i dálnice či provozní náklady na dopravu automobilem. [2; str. 48]

3 SOUČASNÉ FÁZE URBANIZACE VE STŘEDOEVROPSKÉM PROSTORU

Autoři rozeznávají čtyři základní stádia vývoje měst: urbanizaci, suburbanizaci, desurbanizaci, reurbanizaci a jako alternativu budoucího vývoje měst rovněž reurbanizaci. [28]

3.1 Urbanizace

Urbanizace jako první stádium vývoje je vyvolána přebytkem pracovní síly v zemědělských oblastech, poklesem mezd v zemědělství a rozvojem průmyslu ve městech. Tyto skutečnosti podněcují postupně přesun obyvatelstva z venkova do měst (ze sektoru zemědělství do průmyslu). Obyvatelstvo se usazuje především v centrálních oblastech měst, poblíž průmyslových továren, což je podmíněno prozatím nízkou dopravní mobilitou lidí odkázaných většinou na pěší docházku do zaměstnání. V prostorovém průmětu vede tento proces ke koncentraci obyvatelstva a k expanzi průmyslových a obytných částí města. [28]

V dalším vývoji dochází k nebyvalému územnímu rozvoji města formou výstavby nových průmyslových a obytných čtvrtí, zlepšuje se technická infrastruktura a především dopravní propojenost centra a předměstí. K tomu slouží především kolejová doprava. Do města přicházejí další generace přistěhovalců a v centrálních částech měst se tvoří příjmové zóny

často s velmi špatnými životními podmínkami. Životní úroveň první generace přistěhovalců se postupně vylepšuje především díky vyšším příjmům, dostupnosti vzdělání a zvyšování kvalifikace. Dochází k procesu sukcese – postupnému stěhování původního obyvatelstva do oblastí s lepším bydlením (většinou směrem k okraji města) a jeho nahrazování novými přistěhovalci s nižším sociálním statusem. V nejprůmyslovějších oblastech města narůstají slamy. [28]

Urbanizace je proces, ve kterém dochází k relativnímu i absolutnímu růstu měst. Je charakteristickým rysem soudobého osídlení. Urbanizace je úzce spojena s procesy industrializace a demografické revoluce, s vědeckotechnickým rozvojem a ekonomickou úrovní státu či oblasti. Je provázena význačnými sociálními změnami, které souvisejí s přechodem od společnosti tradiční ke společnosti moderní. [18; str. 6]

V tomto stádiu vývoje měst dochází k růstu celého regionu, přičemž výrazně roste především jádrové město, zatímco v zázemí většinou obyvatelstvo ubývá (absolutní centralizace) nebo přibývá méně než v jádru (relativní centralizace). [28]

Urbanizaci lze chápat jako proces přeměny prostředí z rurálního na urbánní. Rehomogenizační přístup znamená přechod z homogenity rurální společnosti na homogenitu urbánní společnosti. Z geografického pohledu však následkem urbanizace dochází k prohloubení hierarchické organizace sídel a regionů. Tento proces souvisí s ostatními dlouhodobými změnami ve společnosti, s přeměnou charakteru výrobního způsobu, změnami v technologiích, dopravě a bydlení. [12; str. 16]

3.2 Suburbanizace

Suburbanizace je pokračováním vývoje města v průmyslové éře. Začínají se projevovat kvalitativní změny především v oblasti bydlení a dopravy. Objevují se automobily a autobusy, budují se nové trasy veřejné dopravy (tramvaje), roste propojenost se zázemím města prostřednictvím vlakových spojení. Následkem zlepšených dopravních možností dochází k přesunu obyvatelstva směrem na okraj města, za zdravějším bydlením – uplatňují se první projekty zahradních měst. Přesouvá se zároveň i průmyslová výroba do míst, kde nejsou továrny na obtíž a mají stále dobrou dopravní dostupnost. Dochází k oddělení bydliště a pracoviště a nárůstu dojížděky do zaměstnání. Formují se městské aglomerace, často hvězdicového tvaru s obyvatelstvem koncentrovaným podél hlavních dopravních tahů v okolí města. Město se rozkládá na doposud nevídané rozloze a je pro něj vhodnější spíše označení městská oblast nebo městský distrikt. Obyvatelstvo v socialistických zemích je v této fázi

vývoje obvykle odkázáno na veřejnou dopravu, na rozdíl od situace v západních zemích, kde se stále více prosazuje individuální automobilová doprava. [28]

Suburbanizací se zpravidla rozumí růst města prostorovým rozpínáním do okolní venkovské a přírodní krajiny. Suburbanizace je spojována s nižší hustotou osídlení, než existuje ve městě s rozvolněnou, řídkou, rozptýlenou či roztroušenou zástavbou. [15; str. 10]

Suburbanizace se projevuje především v rámci velkých měst a aglomerací, kdy na jedné straně dochází ke stagnaci nebo úbytku obyvatel v centrálních městech, na straně druhé k nárůstu obyvatel v přilehlých obcích. V některých případech dochází ke vzniku nových, satelitních městeček, u kterých převládá obytná a rekreační funkce. Současně dochází ke stagnaci malých měst a vysídlování venkova. V některých obcích pak může začít převládat rekreační funkce nad funkcí obytnou. [10; str. 143]

Důvody tohoto procesu lze vyzorovat především ve vysokých cenách pozemků a bytů ve městech oproti venkovu. Dochází ke spojení výhod plynoucích z bydlení v rodinných domcích v relativně zdravém prostředí s výhodami poměrně snadné dostupnosti služeb města a škály pracovních příležitostí v něm. [10; str. 144]

Koncentrovaná forma výstavby i její malý rozsah v českých podmínkách znamená ve srovnání se západní suburbanizací mnohem menší zátěž kladenou na krajinu i společnost v zázemí našich měst. [26]

Liberalizace 90. let sice umožnila často velmi chaotickou výstavbu v příměstském prostoru, ale malá kupní síla zabrzдила suburbanizaci v bydlení. [6; 42]

Od 90. let 20. století se v České republice lidé výrazněji začínají stěhovat z měst na venkov, nebo alespoň na okraj města, ve snaze bydlet ve zdravějším prostředí. [17; str. 99]

3.2.1 Vymezování suburbánních území

Suburbanizace tedy obecně bývá vymezována jako proces. Z pohledu jejích dopadů je ovšem důležité rovněž stanovení, co je suburbánní oblast. Suburbanizací vznikají areály nové výstavby označované jako satelitní městečka (suburbia), nákupní nebo průmyslové zóny. Satelitní městečko – suburbium pak vymezuje jako nově vystavěné obytné celky v zázemí měst, které vznikly v době od 90. let 20. století. [19; str. 12]

Suburbanizační proces je spojen s nezanedbatelným růstem nároků na veřejné zdroje. Jsou zapotřebí masivní investice do dopravních sítí a dalšího technického a občanského

vybavení obsluhujícího rozsáhlá území často s nízkou intenzitou využití, což může pro skrovné veřejné rozpočty být velkých břemenem – nejen jako investice, ale později též v podobě provozních nákladů a údržby. [6; str. 42]

Suburbanizace je spojena s hromadnou výstavbou rodinných domků, rozvojem automobilové dopravy, se zhoršováním životního prostředí ve velkoměstech a v neposlední řadě i se změnou životního stylu. Bydlení mimo město se tak stává prestižní záležitostí lépe situovaných vrstev obyvatelstva. [10; str. 144]

3.3 Desurbanizace

Třetí stádium vývoje je nazýváno desurbanizace. Kromě výše popsaných výhod suburbanizace se ve zvětšené míře začínají projevovat i nevýhody související především s neúnosným zatížením dopravního systému města. Centrum jako pracoviště se stává stále méně dostupným, snižuje se propustnost dopravní sítě a zvyšují se nároky na parkovací místa. Zároveň roste tlak terciérního sektoru na obytnou funkci v centrálních částech měst. Kanceláře a obchodní plochy nahrazují bydlení, některé služby se stěhují za obyvatelstvem do oblastí za hranicemi města. Pokles počtu obyvatelstva zaznamenává nejen jádrové město, ale rovněž většina předměstí, zatímco původně venkovské oblasti v širším zázemí města se transformují na městská sídla, většinou na úkor přírodního prostředí a zemědělské půdy. Pokles počtu obyvatelstva v centrálním městě je natolik razantní, že dochází v součtu k populačnímu úbytku celého funkčního regionu. Přitom rostou především menší centra za hranicí dojížděkové vzdálenosti dominantního města. [28]

3.4 Reurbanizace

Jako odlišná alternativa k procesu desurbanizace se nabízí koncept reurbanizace, který je spojen především se snahou politické reprezentace o znovuoživení center velkých měst. Reurbanizace je považována za poslední, a to čtvrté stádium vývoje. K tomu slouží programy na zlepšení image města, rehabilitace obytného prostředí, zlepšení dopravní situace, vytváření pěších zón a vylepšení sociální infrastruktury. Jako východisko, které může odvrátit úpadek měst (urban decline), vidí autoři aktivní městskou politiku orientovanou především na řešení dopravních problémů. K tomu může přispět například opětovné přiblížení místa bydliště a pracoviště (suburbanizace pracovních příležitostí) a podpora reurbanizačních tendencí obyvatelstva. [28]

3.5 Koncept kontraurbanizace

Kontraurbanizace představuje relativně nový fenomén v postsocialistických zemích i v České republice. Rostoucí diferenciací životních stylů je reflektována v proměnách rezidenčních preferencí různých skupin obyvatelstva. Cílem současných migrantů z města není pouze suburbánní zázemí, ale také vzdálenější venkovské oblasti. Kontraurbanizace představuje důležitou výzvu pro vývoj venkova, která v sobě zahrnuje jak možné ohrožení charakteru lokální kultury, tak využitelný rozvojový potenciál. Hlubší pochopení fenoménu kontraurbanizace nám umožní lépe porozumět měnícímu se vztahu mezi městy a venkovem tak, jak je reflektován v životních stylech obyvatel. [20; str. 1]

Výzkumy kontraurbanizace se vyznačují značnou diverzitou zkoumaného obsahu a použitých operacionalizací do jazyka výzkumu. Někdy bývá kontraurbanizace dokonce označována jako chaotická koncepce. [28]

V následující Tabulce 2 jsou v matici zobrazeny zdrojové a cílové oblasti migrace spolu s definicí kontraurbanizace a dalších procesů. Nachází se zde tři základní typy sídel – jádra metropolitních regionů (tj. města), suburbia jako jejich zázemí a ostatní venkovské osídlení. Zvýrazněn je zde také proces kontraurbanizace, který je chápán jako migrace z metropolitních oblastí (měst nebo suburbií) na venkov. Tangenciální migrací je zde myšlena migrace vnitropolitní a meziregionální migrace jako venkovská.

Tabulka 2: Matice zdrojových a cílových oblastí migrace a definice kontraurbanizace

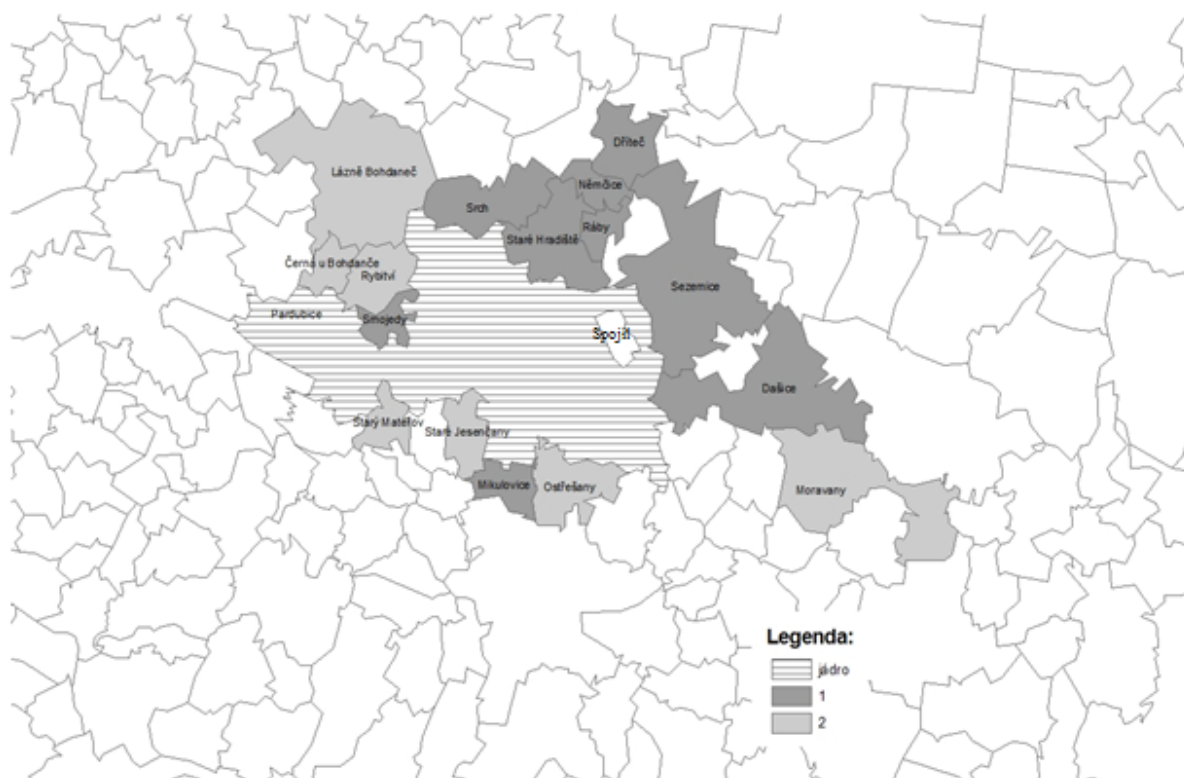
Typ prostředí		Cílové místo migrace		
		Město	Suburbium	Venkov
Zdrojové místo migrace	Město	Meziměstská migrace	Suburbanizace	Kontraurbanizace
	Suburbium	Reurbanizace	Tangenciální migrace	Kontraurbanizace
	Venkov	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Meziregionální migrace

Zdroj: vlastní zpracování na základě [11]

4 DOPADY SUBURBANIZACE VE VYBRANÉM REGIONU

Následující část diplomové práce je přímo věnována praktické analýze suburbánní zóny statutárního města Pardubice. Je zde vycházeno z metodiky, kterou rozpracovala RNDr. Zita Kučerová, PhD., kde je vymezeno 17 obcí pro Pardubický kraj, jež vykazují suburbanizační tendence. Pro porovnání je zde uveden příklad zázemí Královehradeckého kraje, který obsahuje oproti kraji Pardubickému obcí 63, tj. o 46 obcí více (dle této metodiky). Jednotlivé obce, o nichž se bude celá tato kapitola dále opírat, jsou zobrazeny v následujícím Kartogramu 1.

Kartogram 1: Vymezení suburbánní zóny Pardubic dle Kučerové

Zdroj: [19; str. 15]

Z Kartogramu 1 je patrné, že k roku 2013 je okolo samotného jádra Pardubic početně více zastoupená 1. suburbánní zóna v počtu 10 obcí (Dašice, Dřiteč, Mikulovice, Němčice, Ráby, Sezemice, Spojil, Srch, Srnojedy, Staré Hradiště), což je zóna vykazující velmi silnou intenzitu suburbanizačních vazeb na jádro. Jádrem je samo město Pardubice. Naopak zbývajících sedm obcí (Černá u Bohdanče, Lázně Bohdaneč, Moravany, Ostřešany, Rybitví, Staré Jesenčany, Starý Mateřov) se nachází ve 2. suburbánní zóně, tj. zóna vykazující silnou intenzitu vazeb na jádro.

Praktická část diplomové práce se tedy podle administrativního členění zabývá pouze krajem Pardubice, okresem Pardubice a úžeji regionem Pardubice. Toto členění bylo zmapováno v Příloze A.

4.1 Metodika doktorky Kučerové

Doktorka Kučerová jako indikátor urbanizačních a suburbanizačních procesů zvolila charakteristiky České statistického úřadu, které popisují suburbanizační procesy, a to index vývoje počtu obyvatel, hustotu zalidnění, migraci obyvatel, vyjížděku za prací a do škol a index zastavení. Jednotlivé charakteristiky lze pak definovat následovně:

Index vývoje počtu obyvatel. Populační vývoj představuje jednu ze základních charakteristik hodnotících demografický vývoj. Index vývoje počtu obyvatel vyjadřuje celkový populační vývoj obce, a to jak přirozený, tak i mechanický. Vývoj těchto procesů je ovlivněn celou řadou náhodných a nepostižitelných jevů a jeho aplikace vyžaduje citlivý přístup. Index počtu obyvatel vznikne srovnáním dvou shodně vymezených ukazatelů, zjištěných na statistických jednotkách, které jeví časovou, místní, prostorovou nebo věcnou diferencovanost. Díky tomuto indexu se dá zjistit, jak se změnil počet obyvatel v dané obci během deseti let. [19; str. 12]

Hustota zalidnění je údaj, který se běžně uvádí u obcí i jiných větších území a charakterizuje jejich průměrnou míru osídlení lidmi. Obvykle se udává v počtu obyvatel na km² a lze ho vypočítat jako podíl počtu obyvatel obce a plochy (rozlohy) daného území. [19; str. 12]

Migrace obyvatel (velikost migračního salda) je nejvýznamnější složkou územních pohybů obyvatelstva, pouze v jejím důsledku vznikají trvalé změny v prostorovém rozmístění obyvatelstva. V České republice jsou statisticky sledována pouze data za migrace přesahující administrativní hranice obce. Migrace výrazně ovlivňuje celkový počet obyvatelstva, jeho strukturu, množství pracovních sil a další demografické ukazatele. Tam, kde není možné zjistit migraci přímo, užívá se nepřímého zjišťování migrace, která spočívá ve zjištění migračního salda diferenční metodou, to je ve srovnání celkového a přirozeného přírůstku obyvatelstva za určité období, u kterých známe celkový počet obyvatel. Rozdíl těchto dvou údajů představuje odhad migračního salda za uvedené období. Jednou z variant diferenční metody je metoda přirozeného přírůstku, která spočívá ve zjištění přirozeného přírůstku na základě běžné evidence obyvatelstva dané obce. Poté rozdíl celkového přírůstku a takto zjištěného přirozeného přírůstku dává migrační saldo. [19; str. 13]

Vyjíždka za prací a do škol je další sociodemografickou charakteristikou, která vyjadřuje vazbu obce na centrum. Lze ji s velkým omezením využít jako charakteristiku koncentrace pracovních příležitostí a školství v obci, vztaženou k její populační velikosti. [19; str. 13]

Index zastavění vyjadřuje poměr zastavěných a volných ploch v dané obci. Tímto indexem je stanovena maximální intenzita využití (přípustný počet m²). Zastavitelné plochy jsou vymezeny podle územního plánu vymezených obcí. Závazné části územního plánu každé obce jsou vyhlášovány obecně závaznou vyhláškou. Podmínky pro vymezení a využití pozemku, pro umístění a prostorové uspořádání staveb veřejné infrastruktury stanoví regulační plán obce. [19; str. 13]

Ve smyslu uvedené metodiky byla sice jako úplně první vymezena suburbánní zóna Hradce Králové, které je co do objemu i rozsáhlejší, tato práce však pracuje se suburbánní zónou Pardubic.

4.2 Udržitelné využití území

Tato část je v rámci udržitelného využití území přímo věnována nejprve vývoji počtu obyvatelstva v sedmnácti obcích suburbánní zóny Pardubic, dále se zabývá indexem územní dynamiky, indikátorem změny využití území a hustotou osídlení obce.

Nepřímo jsou pro jednotlivé ukazatele použity i další údaje a dílčí výpočty o využití půdy v katastrálním území obcí. Dále zde je dle typu půdy, kterou metodika ČSÚ dělí na urbanizovanou a neurbanizovanou, vypočítán podíl urbanizované a neurbanizované plochy v obcích.

Vzhledem k obsáhlosti a objemnosti velké části tabulek, které byly zpracovány v programu Microsoft Excel 2010, je většina z nich umístěna do příloh na konec práce. U jednotlivých kapitol je na ně přímo odkazováno a na stejném místě jsou i podrobněji analyzovány.

4.2.1 Vývoj počtu obyvatel

Při zaznamenávání počtu obyvatel byla převzata data od ČSÚ, která jsou běžně dostupná na internetových stránkách v různých podobách. Pro potřeby této práce bylo pracováno vždy s počtem obyvatel k 1. 1. příslušného roku. Pokud určitý údaj nebyl na těchto stránkách dostupný, přejaly se z internetových stránek jednotlivých obcí nebo z webových stránek statutárního města Pardubice.

V Příloze B se nachází tabulka zachycující počet obyvatel v letech 2001 až 2012 u 17 zmíněných obcí a města Pardubic (pouze pro potřeby srovnání). Pro přesnější analýzu, které z obcí vykazují vyšší procentuální nárůst obyvatel než ostatní, byla spočítána delta mezi lety 2012 a 2001. U některých obcí byl v tomto časovém horizontu sice zaznamenán zpočátku nižší úbytek obyvatel, což bylo ale později vyrovnáno a postupem let se počet obyvatel v obcích více či méně zvyšuje. Konečná změna od roku 2001 byla v kladných číslech.

Tabulka 3: Obce s nejvyšším přírůstkem obyvatel za roky 2001 – 2012

Obec	Nárůst počtu obyvatel 2012/2001
Němčice	4,3471
Srnojedy	2,2930
Spojil	1,7598
Starý Mateřov	1,7405
Dříteč	1,7112
Staré Jesenčany	1,5583
Srch	1,5404
Mikulovice	1,4136
Staré Hradiště	1,3699
Dašice	1,3687
Černá u Bohdanče	1,3359
Sezemice	1,1905
Ostřešany	1,1617
Lázně Bohdaneč	1,0947
Moravany	1,0776
Ráby	1,0622
Rybitví	1,0483

Zdroj: vlastní výpočet na základě Přílohy B

V Tabulce 3 může být pozorováno, že ve všech 17 obcích, které vymezila paní RNDr. Zita Kučerová, PhD., přibývali obyvatelé. Nejmenší procentuální přírůstek byl zaznamenán v obci Rybitví, kde počet obyvatel stoupl s od roku 2001 pouze o 4,83 procentních bodů - v absolutním čísle jde o 64 obyvatel. Na druhou stranu je patrné, že u obce Němčice, která se v Tabulce 3 nachází na nejvyšším místě, stoupl počet obyvatel o enormních 334,71 procentních bodů – v absolutním čísle se jedná o přírůstek 405 obyvatel.

Tabulka 3 je zde brána jako **první ze dvou ukazatelů**, pomocí kterých se stanoví obce, které mají nejznatelnější suburbanizační tendence z uvedených. Na základě delty z těchto let bude vybráno prvních pět obcí, které mají přírůstek obyvatel nejvyšší a budou dále použity pro příští analýzy v kapitole **ukazatel finančního zdraví obcí**. Obce mají zřetelný nárůst

počtu obyvatel v rozpětí od 71,12 % do 334,71 %. Jedná se sestupně o obce: **Němčice, Srnojedy, Spojil, Starý Mateřov a Dříteč.**

4.2.2 Index územní dynamiky

Pro výpočet indexu územní dynamiky bylo potřebné nejprve spočítat urbanizované plochy ve všech 17 obcích. Postupováno bylo dle metodiky [16], která využívá Tabulku 4.

Tabulka 4: Urbanizované a neurbanizované plochy

TYP PŮDY	URBANIZACE
Orná půda	Neurbanizovaná
Chmelnice	Neurbanizovaná
Vinice	Neurbanizovaná
Zahrady	Urbanizovaná
Ovocné sady	Neurbanizovaná
Trvalé travní porosty	Neurbanizovaná
Zemědělská půda	Neurbanizovaná
Lesní půda	Neurbanizovaná
Vodní plochy	Neurbanizovaná
Zastavěné plochy	Urbanizovaná
Ostatní plochy	Urbanizovaná

Zdroj: [34]

Aby mohla být sečtena plocha zahrad, zastavěných ploch a ostatních ploch, které dohromady tvoří urbanizovanou plochu obce, musela být nejprve zpracována rozsáhlá tabulka (Příloha C), ze které lze vyčíst jednotlivé typy půdy, jež jsou stanoveny jako závazné v Tabulce 4. Pardubice jsou v Příloze C opět uvedeny pouze pro porovnání.

V Příloze D je již zobrazen obsah urbanizované a neurbanizované plochy všech obcí v letech 2001 až 2011. Obě tyto plochy byly sumarizovány jak v hektarech, tak jejich podíl v procentech. K roku 2011 byla výměra urbanizovaných ploch u všech obcí větší než 50 %, výjimkou zůstala pouze obec Rybitví, kde bylo ve všech letech zaznamenáno více urbanizované plochy.

Dále byl vypočítán index územní dynamiky, který je označován zkratkou UDI z anglického Urban Development Index a vypočítá se dle uvedeného vzorce (1) jako podíl urbanizovaného území obce v roce n a urbanizovaného území v roce $n-1$:

$$UDI_n = \frac{U_{urb,n}}{U_{urb,n-1}} \quad (1)$$

kde: UDI_n je indikátor územní dynamiky ve sledovaném roce n ,

$U_{urb, n}$ je rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce n ,

$U_{urb, n-1}$ je rozloha urbanizovaného území obce v předcházejícím roce $n-1$.

Výsledky výpočtu dle Vzorce (1) jsou zaznamenány v Tabulce 5.

Tabulka 5: Index územní dynamiky – UDI

Obec	Index územní dynamiky									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Černá u Bohdanče	1,0013	1,0016	1,0048	1,0008	1,0005	1,0003	1,0013	1,0037	1,0097	1,0021
Dašice	1,0023	1,0006	1,0050	1,0074	1,0006	1,0006	1,0021	1,0004	1,0026	1,0010
Dříteč	1,0006	1,0156	1,0007	1,0001	1,0001	1,0001	1,0001	0,9999	1,0038	0,9993
Lázně Bohdaneč	1,0078	1,0023	1,0003	1,0059	1,0031	1,0011	1,0061	1,0006	1,0013	1,0103
Mikulovice	1,0721	1,0081	1,0018	1,0038	1,0024	1,0064	1,0090	1,0131	1,0018	1,0012
Moravany	1,0105	1,0003	1,0034	1,0002	0,9998	1,0006	1,0013	1,0023	1,0004	1,0006
Němčice	1,0543	1,0150	1,0015	1,0030	1,0029	1,0411	1,0136	1,0014	1,0088	1,0780
Ostřešany	1,0097	1,0002	0,9997	1,0016	1,0049	1,0006	1,0044	1,0144	1,0002	1,0000
Ráby	1,0018	1,0239	1,0517	1,0005	1,0251	1,0009	1,0019	1,0002	1,0000	1,0002
Rybitví	1,0000	0,9979	1,0005	1,0000	1,0035	1,0005	1,0000	1,0052	1,0013	1,0000
Sezemice	1,0082	0,9961	1,0092	1,0082	1,0071	1,0039	1,0021	1,0032	1,0012	1,0049
Spojil	1,0004	1,0015	1,0180	1,0227	1,0049	1,0053	1,0028	1,0017	1,0014	1,0007
Srch	1,0011	1,0015	1,0207	1,0225	1,0022	1,0158	1,0097	1,0030	1,0010	1,0064
Srnojedy	1,0005	0,9470	1,0003	1,0014	1,0006	0,9983	1,0004	1,0007	1,0077	1,0016
Staré Hradiště	1,0034	1,0030	1,0043	1,0006	1,0064	1,0066	1,0032	1,0069	1,0053	1,0017
Staré Jesenčany	1,0227	1,0039	1,0012	1,0000	1,0136	1,0026	1,0000	1,0000	1,0046	1,0006
Starý Mateřov	1,0248	1,0616	1,0072	1,0222	1,0006	1,0012	1,0000	1,0012	1,0022	1,0007
Pardubice	1,0063	1,0109	1,0015	1,0022	1,0189	1,0039	1,0030	1,0063	1,0017	1,0012

Zdroj: vlastní výpočet na základě Přílohy D

Pokud jsou výsledky indexu územní dynamiky větší než 1, vypovídá to o tom, že v obci byla zvyšována rozloha urbanizovaného území, a to vždy k roku předchozímu. Hodnoty v Tabulce 5 byly ve většině případů opravdu větší než 1, kdy nejvyšší číslo nabylo hodnoty 1,0780. To dokládá fakt, že nejvyšší meziroční přírůstek urbanizovaného území byl zaregistrován u obce Němčice v roce 2011, a to o 7,8%.

V Tabulce 5 bylo objeveno i několik čísel menších než 1, kdy nejmenší z nich ve výši 0,9470 dokazuje skutečnost, že v obci Srnojedy byl v roce 2003 zaznamenán meziroční pokles urbanizované plochy o 5,3 %.

4.2.3 Index změny využití území

Index změny využití území neboli indikátor dynamiky územního rozvoje, se označuje anglickou zkratkou ILC, tedy Index of Landuse Change, který byl vypočítán jako podíl urbanizované plochy obce v roce n a urbanizované plochy obce v roce 0 . Rok 0 (základna) ve jmenovateli byl ponechán vždy stejný a většinou byl shodný s rokem schválení územního plánu či rokem, ve kterém proběhlo sčítání lidu, domů a bytů. Zde je za rok 0 považován rok 2001. Podoba vzorce je následující:

$$ILC_n = \frac{U_{urb,n}}{U_{urb,0}} \quad (2)$$

kde: ILC_n je index změny využití území ve sledovaném roce n ,

$U_{urb,n}$ je rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce n ,

$U_{urb,0}$ je rozloha urbanizovaného území obce v roce 0 .

K výpočtu indexu změny využití území byla, stejně jako u předchozího indexu územní dynamiky, využita Příloha D. Výsledné hodnoty ILC byly zapsány do Tabulky 6.

Tabulka 6: Index využití změny území – ILC

Obec	Indikátor změny využití území obce									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Černá u Bohdanče	1,0013	1,0029	1,0077	1,0085	1,0090	1,0093	1,0106	1,0144	1,0242	1,0263
Dašice	1,0023	1,0029	1,0079	1,0154	1,0160	1,0166	1,0188	1,0192	1,0218	1,0229
Dříteč	1,0006	1,0162	1,0169	1,0170	1,0171	1,0172	1,0173	1,0172	1,0211	1,0203
Lázně Bohdaneč	1,0078	1,0101	1,0105	1,0164	1,0196	1,0207	1,0270	1,0276	1,0289	1,0395
Mikulovice	1,0721	1,0809	1,0829	1,0870	1,0896	1,0966	1,1065	1,1209	1,1229	1,1243
Moravany	1,0105	1,0108	1,0143	1,0145	1,0143	1,0149	1,0162	1,0185	1,0189	1,0196
Němčice	1,0543	1,0701	1,0717	1,0749	1,0781	1,1224	1,1377	1,1392	1,1493	1,2389
Ostřešany	1,0097	1,0099	1,0096	1,0111	1,0161	1,0167	1,0211	1,0358	1,0360	1,0360
Ráby	1,0018	1,0258	1,0788	1,0793	1,1064	1,1074	1,1095	1,1097	1,1097	1,1100
Rybitví	1,0000	0,9979	0,9984	0,9984	1,0018	1,0023	1,0023	1,0075	1,0088	1,0088
Sezemice	1,0082	1,0042	1,0134	1,0218	1,0290	1,0331	1,0352	1,0385	1,0397	1,0448
Spojil	1,0004	1,0018	1,0199	1,0430	1,0482	1,0537	1,0566	1,0585	1,0599	1,0607
Srch	1,0011	1,0027	1,0234	1,0465	1,0487	1,0653	1,0757	1,0788	1,0800	1,0869
Srnojedy	1,0005	0,9475	0,9478	0,9492	0,9497	0,9481	0,9485	0,9492	0,9565	0,9580
Staré Hradiště	1,0034	1,0064	1,0107	1,0113	1,0178	1,0246	1,0278	1,0350	1,0404	1,0422
Staré Jesenčany	1,0227	1,0267	1,0279	1,0279	1,0419	1,0447	1,0447	1,0447	1,0495	1,0502
Starý Mateřov	1,0248	1,0879	1,0958	1,1201	1,1207	1,1220	1,1220	1,1233	1,1258	1,1266
Pardubice	1,0063	1,0173	1,0188	1,0211	1,0404	1,0445	1,0476	1,0542	1,0560	1,0573

Zdroj: vlastní výpočet na základě Přílohy D

Spočítaný index je brán jako **druhý ze dvou ukazatelů**, pomocí kterého se současně s ukazatelem prvním stanoví obce, které mají suburbanizační tendence nejcitelnější z uvedených obcí a dále budou použity v kapitole **ukazatel finančního zdraví obcí**.

Na jeho základě bylo analogicky jako u předchozího ukazatele vybráno prvních pět obcí, jejichž území bylo k poslednímu roku (2011) nejvíce rozšířeno oproti roku, který je brán za rok 0 (2001). V Tabulce 6 je podstatný poslední sloupec 2011, který je tak, jako všechny ostatní, počítán k roku 0. V něm může být sledováno, jak bylo změněno urbanizované území obce v roce 2011 k roku 2001.

Prvními pěti obcemi, které zaznamenaly nejvyšší přírůstek urbanizované plochy, jsou sestupně (dle výše hodnot ILC): **Němčice** (1,2389), **Starý Mateřov** (1,1266), **Mikulovice** (1,1243), **Ráby** (1,1100) a **Srch** (1,0869). Nejvyššího přírůstku urbanizované plochy dosáhly Němčice, a to o 23,89 % se srovnáním s rokem 2001 a v Srnojedech se plocha dokonce v roce 2011 snížila o 4,2 %.

Nakonec bylo provedeno sjednocení pěti obcí z prvního a dalších pěti obcí z druhého ukazatele. Jelikož byly dvě obce (Němčice, Starý Mateřov) vybrány jak pomocí ukazatele 1, tak ukazatele 2, výsledný počet obcí, se kterými bude pracováno v následující kapitole, je z počtu deset redukováno na osm. Abecedně jsou to: **Dříteč, Mikulovice, Němčice, Ráby, Spojil, Srch, Srnojedy a Starý Mateřov**.

Závěrem této části je nutné, aby byly uvedeny upřesňující informace k použitým indexům. Pojmy index územní dynamiky a index změny využití území obce bývají často slučovány, avšak nesmí být zapomenut rozdíl, který mezi nimi panuje ve výpočtu. U každého indexu je třeba, aby byly odlišovány jejich základny a nebyly zaměňovány. Z hlediska názvosloví jsou oba pojmy čas od času nesprávně užívány jako synonyma.

4.2.4 Hustota osídlení obce

Posledním oddílem, který byl v rámci udržitelného využití území zkoumán, byla hustota osídlení obce, která byla dalším zásadním údajem o rozvoji a fungování obce. Využívány byly dva vzorce, kdy první Vzorec (3) souvisí s hustotou osídlení celého správního území a druhý Vzorec (4) s hustotou osídlení urbanizované části obce. Legenda pro Vzorec (3) a Vzorec (4) se shoduje.

Hustota osídlení celého správního území byla vypočítána následovně:

$$\rho_{celk_n} = \frac{p_{obyv_n} = obyvatel}{S_{celk_n}} = obyvatel/km^2 \quad (3)$$

Analogicky byla vypočítána i hustota osídlení urbanizované části obce:

$$\rho_{celk_n} = \frac{p_{obyv_n} = obyvatel}{U_{urb_n}} = obyvatel/km^2 \quad (4)$$

kde: ρ_{celk} je hustota osídlení obyvatelstva v sídle v roce n ,
 p_{obyv} je počet obyvatel sídla v roce n ,
 $S_{celk, n}$ je celková plocha správního území sídla v roce n ,
 $U_{urb, n}$ je rozloha urbanizované části sídla v roce n .

Z důvodu úspory prostoru byly výsledků obou vzorců zaznamenány do souhrnné tabulky, která se nachází na konci práce v přílohách pod označením Příloha E.

Zajímavým zjištěním se ukázalo, co se týká **absolutních čísel**, že nejnižší hodnoty jak hustoty osídlení celého správního území, tak hustoty osídlení urbanizované části obce byly shledány u jedné obce (Dřítěč) ve shodném roce 2001. Ohledně hustoty osídlení celého správního území, bylo zde v daném roce přibližně 43 obyvatel/km². Pokud šlo o hustotu osídlení urbanizované části obce, obývalo Dřítěč asi 130 obyvatel/km² (1,3 obyvatel na hektar). Hustota osídlení celého správního území byla nejvyšší v obci Mikulovice, kde na celém jejím území žilo v roce 2010 zhruba 312 obyvatel na km². Nejvyšší hustoty osídlení urbanizované části s 2 294 obyvateli/km² (22,94 obyvatel na hektar) dosáhla v roce 2010 obec Němčice.

Ve všech obcích počet obyvatel na km² v roce 2011 oproti roku 2001 vzrostl. Obrovský **procentní nárůst** byl zaznamenán v obci Němčice, kde u hustoty osídlení celého správního území byl přírůstek mezi těmito lety o téměř neuvěřitelných 322,31 %. Pro porovnání jsou v Příloze E uvedeny také Pardubice, kterým jako jediným ubývá obyvatelstvo – úbytek v roce 2011 oproti výchozímu roku 2001 byl přibližně ve výši 7,07 % (absolutně bylo snížení o 82,59 obyvatel/km²).

4.3 Ukazatel finančního zdraví obcí

Pro potřeby ekonomických rozborů, které byly podrobně analyzovány v této části, bylo použito osm obcí (Dříteč, Mikulovice, Němčice, Ráby, Spojil, Srch, Srnojedy, Starý Mateřov), které byly vybrány sjednocením dříve zmíněných dvou ukazatelů (nejvyšší přírůstek obyvatel a nejvyšší index změny využití území obce). Uvedený vzorek osmi obcí tvořil z celku asi 50% všech obcí suburbánní zóny Pardubic.

Aby mohlo být zjištěno finanční zdraví obcí, neboli finanční stabilita a schopnost realizovat budoucí investice, musely být nejdříve vypočítány čtyři dílčí indikátory, jež jsou obecně používány pro malá venkovská sídla. V Tabulce 7 byla tato metodika přehledně zaznamenána.

Tabulka 7: Metodika pro malá venkovská sídla

Specifikace	Výpočet indikátoru	Požadované hodnoty	Hodnocení	Váha
Provozní výsledek hospodaření	Běžné příjmy – běžné výdaje	> 0	A	0,1
		≤ 0	C	
Poměr přebytku běžného rozpočtu	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (%)	≥ 10	A	0,2
		0 – 10	B	
		≤ 0	C	
Krytí dluhové služby	Podíl průměru běžného rozpočtu a splátek ze závazků	$> 1,3$	A	0,3
		1 – 1,3	B	
		≤ 1	C	
Peněžní rezervy	Souhrn likvidních aktiv / průměrný přebytek běžného rozpočtu	≥ 1	A	0,4
		interval (0, 1)	B	
		≤ 0	C	

Zdroj: vlastní zpracování na základě [16]

Za malá venkovská sídla jsou obecně považována ta, která nepřesahují hranici 2 000 obyvatel. Dokud bylo pracováno se všemi 17 obcemi v suburbánní zóně Pardubic, nacházely se mezi nimi některé, které tento limit překračovaly. Obce Dašice, Lázně Bohdaneč a Sezemice sice vykazovaly počet obyvatel nad 2 000, ale jelikož nebyly vybrány pomocí zvolených dvou ukazatelů mezi osm obcí, které budou předmětem této kapitoly, mohla být tato metodika bez obav uplatněna.

4.3.1 Provozní výsledek hospodaření

Provozní výsledek hospodaření neboli přebytek běžného rozpočtu byl prvním ukazatelem vypovídajícím o finančním zdraví obcí. Čím je přebytek běžného rozpočtu větší, tím lépe pro obec. Postup jeho výpočtu byl následující:

$$\text{Přebytek běžného rozpočtu} = (\text{Třída 1 Daňové příjmy} + \text{Třída 2 Nedaňové příjmy} + \text{Třída 4 Přijaté transfery}) - (\text{Konsolidace příjmů} - \text{Konsolidace výdajů} + \text{Položka 42xx Investiční dotace} + \text{Třída 5 Běžné výdaje}) \quad (5)$$

Tohoto výsledku bylo dále využito u všech dalších indikátorů. Výsledky byly vykazovány v tis. Kč.

4.3.2 Podíl přebytku běžného rozpočtu

Dalším indikátorem jako druhým v řadě byl poměr přebytku běžného rozpočtu. Při jeho výpočtu bylo využíváno výsledku předchozího indikátoru. Způsob výpočtu indikátoru byl tento:

$$\text{Ukazatel} = \text{Přebytek běžného rozpočtu} / (\text{Třída 1 Daňové příjmy} + \text{Třída 2 Nedaňové příjmy} + \text{Třída 4 Přijaté transfery} - \text{Konsolidace příjmů}) \quad (6)$$

Všechny výsledky byly ponechány v absolutním čísle, kdy po vynásobení číslem 100 by byla hodnota indikátoru v procentech.

4.3.3 Krytí dluhové služby

Předposlední indikátorem byl krytí dluhové služby, který představoval souhrn splátek, který bývá v praxi označován slovním spojením dluhová služba. Ukazuje na skutečnost, zda měla daná obec dostatek či naopak nedostatek zdrojů z provozního hospodaření, tedy dostatečný či nedostatečný přebytek běžného rozpočtu pro krytí splátek vyplývajících ze závazků ÚSC. Krytí dluhové služby se počítá následovně:

$$\text{Ukazatel krytí dluhové služby} = \text{Přebytek běžného rozpočtu} / (\text{Položka 5141 Placené úroky z úvěrů} + \text{5178 Splátky leasingu} + \text{6143 Investiční úroky} + \text{8124 Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků}) \quad (7)$$

Při zjišťování jednotlivých položek je nutné být opatrný u „Uhrazených splátek dlouhodobých přijatých půjčených prostředků“, které byly v obou databázích uváděny s mínusovým znaménkem (v tis. Kč). Před výpočtem bylo potřeba tuto hodnotu vynásobit číslem (-1) a pak teprve bylo pokračováno ve výpočtu.

Pokud nebylo možné, aby byly do jmenovatele dosazeny žádné hodnoty (prázdné místo ve výkazu), nebyla na obec uvalena povinnost platit úroky a splátky. Z předchozího lze tedy vyvodit závěr, že daná obec nedisponovala žádnými závazky vůči jejím věřitelům.

4.3.4 Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu

Posledním indikátorem byl podíl peněžních rezerv na přebytku běžného rozpočtu (v tis. Kč). Jedná se o podíl všech likvidních aktiv obce a průměrného přebytku běžného rozpočtu. Číselník indikátoru vypočítáme takto:

$$\text{Peněžní rezervy} = \text{Účet 231 Základní běžný účet} + \text{Účet 236 Běžné účty peněžních fondů} + \text{Účet 253 Dlužné cenné papíry k obchodování} \quad (8)$$

Potom už je pouze potřeba číselník podělit přebytkem běžného rozpočtu, který byl vypočítán dříve.

Veškerá data pro výpočet byla převzata z databází ARISweb (výkazy ÚSC do roku 2009) a ÚFIS (výkazy ÚSC od roku 2010). Pro každou z obcí byl konkrétně používán výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC a rozvaha. Hodnoty byly brány ze sloupce „výsledek od počátku roku“, tj. rozpočty po úpravách. Jedná se tedy o skutečné stavy. Všechny číselné hodnoty v těchto volně dostupných internetových databázích byly v řádech tisících Kč.

Všechny čtyři dílčí indikátory byly spočítány a poté zaznamenány do jedné souhrnné tabulky. Ta je velice objemná, proto byla umístěna do příloh pod označením Příloha F.

Vynechané buňky (pomlčka) u krytí dluhové služby značily dobrý výsledek obce z toho důvodu, že přebytek běžného rozpočtu nelze podělit žádnými splátkami ani úroky a tudíž dané obce nebyly těmito věcmi zatíženy. Dále bylo také důležité si uvědomit, že nulou dělit nelze. U dalšího odstavce byla obec Mikulovice uvedena jako nejlepší z hlediska tohoto indikátoru, avšak přišla na řadu až po obcích, které nevykazovaly v daných letech vůbec žádné závazky (pomlčka v buňce).

U provozního výsledku hospodaření byly hodnoty v letech 2009 a 2010 souběžně u některých obcí v záporu, i když předtím u jistých obcí (Dříteč, Mikulovice) byl vykazován převážně přebytek běžného rozpočtu. Hlavním příčinou byla ekonomická recese, která byla pozorována již od roku 2008. Nejvyššího přebytku běžného rozpočtu dosahovala obec Mikulovice v roce 2007, tedy bezprostředně před krizí. V tomto roce Mikulovice dosáhly i největšího podílu přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (20 604,43 tis. Kč) a současně také nejvyšší hodnoty u krytí dluhové služby (76,47 %) – po obcích, které neměly vůbec žádné závazky. Nejlepší podíl peněžních rezerv na přebytku běžného rozpočtu byl zaregistrován v obci Ráby paradoxně v roce 2008 (236,691).

Nesmí být opomíjeny ani nejhorší výsledky. Nejvyšší deficit běžného rozpočtu byl zaznamenán v obci Mikulovice (-8 607,32) hned dva roky poté (2009), co u ní bylo dosaženo vůbec největšího přebytku ze všech obcí. Zde byla také významně zpozorována stále probíhající krize. Nejzápornější byl podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech u obce Ráby v roce 2003 (v absolutním čísle -7,152). U obce Srch bylo v roce 2001 dosaženo nejzápornějšího výsledku u krytí dluhové služby (-184,44). Nakonec tu byla obec Ráby, která rok poté, co zde bylo dosaženo maximální hodnoty podílu peněžních rezerv na přebytku běžného rozpočtu, vykazala v roce 2009 u tohoto indikátoru hodnotu -48,5671.

4.3.5 Vyhodnocení finančního zdraví obcí

Podle toho, jakých hodnot dané obce v jednotlivých letech dosahovaly, jim bylo přiděleno označení, které určovalo, jak si dané obce stály. Vycházelo se ze sloupce „Hodnocení“ v Tabulce 7. Provozní výsledek hospodaření nabýval buď kladných, nebo záporných hodnot, proto bylo obcím přiděleno hodnocení A či C. Váha celého indikátoru je 0,1 (10%).

Výsledky zbylých tří indikátorů (podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech, krytí dluhové služby a peněžní rezervy na přebytku běžného rozpočtu) předurčovaly, jestli dané obce budou ohodnoceny hodnotou A, B nebo C. Z uvedeného byla sestavena tabulka, tedy Příloha G. Váhy jednotlivých indikátorů byly po řadě z Tabulky 7 v absolutním čísle 0,2 (20%); 0,3 (30%) a 0,4 (40%).

Za každý rok zvlášť bylo poté zjištěno, jak jsou na tom obce s aspektem finančního zdraví. Pomocí následující Tabulky 8 byl každý rok každé obce označen hodnotou A, B nebo C, která o finančním zdraví vypovídala. A označovalo nejlepšího zdraví, naopak C nejhorší.

Tabulka 8: Celkové hodnocení finančního zdraví

Konečné hodnocení	Požadovaná váha
A	A > 80 %, B < 20 %, C = 0
B	A < 80 %, B > 20 %, C < 30 %
C	C ≥ 30 %

Zdroj: [16]

Bylo by časově a prostorově náročné hodnotit finanční zdraví každé obce zvlášť, proto byla pro podrobnější popis zvolena obec Němčice. Důvodů pro výběr této obce bylo zpozorováno více. Tato obec měla nejvyšší rozdíl počtu obyvatel mezi lety 2001 a 2012. Do Němčic se stěhovalo stále více lidí, zvyšovala se tím i hustota zalidnění, rozšiřoval

se následně i počet zastavěných ploch. Proto se zatím subjektivně tato obec jevila jako ta, která by mohla být finančně zdravá.

Nyní bylo potřebné, aby bylo přistoupeno k analýze vybrané obce Němčice, a pomocí vypracovaných analýz potvrdit či vyvrátit tuto předběžnou hypotézu.

Jak může být vyzorováno z Přílohy G, Němčice se od roku 2001 nacházely ve velice dobrém finančním stavu a projevovaly se optimální finanční stabilitou. Měly i vysokou schopnost realizovat své investice do budoucna. Dle Tabulky 8 bylo zjištěno, že Němčice zaujímaly vždy celkové hodnocení A, pouze v letech 2003 a 2006 – 2008 hodnocení C, které říká, že se obec nacházela ve finančně nestabilním prostředí, z důvodu její investice do suburbánní zóny. Od roku 2009 se tato nežádoucí situace začala sekvenčně zlepšovat. Poté se obec dostala zpátky do finanční stability, jelikož byl zvyšován počet obyvatel a tím i rozpočtové příjmy obce. Předběžná hypotéza tedy může být potvrzena.

4.4 Grafické znázornění indikátorů

Pro lepší představu a názornost byly pro každou obec vytvořeny tři grafy (A, B, C), jako kombinace následujících **tří ukazatelů**:

1. počet obyvatel,
2. indikátor změny využití území,
3. provozní výsledek hospodaření.

Kombinace ukazatelů jsou následující:

- A indikátor změny využití území + provozní výsledek hospodaření,
- B počet obyvatel + provozní výsledek hospodaření,
- C počet obyvatel + indikátor změny využití území.

Pro všechny tři kombinace ukazatelů byly pro každou z osmi obcí zpracovány grafy, které vycházely z Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F. Hodnoty byly z úsporných důvodů zaokrouhleny u provozního výsledku hospodaření na celé číslo a u indikátoru změny využití území na dvě desetinná místa.

Ke každé z osmi obcí byly postupně přiřazeny vždy tři grafy. V Grafu A (nahore vlevo) byla zobrazena závislost mezi indikátorem změny využití území a provozním výsledkem hospodaření, u Grafu B (nahore vpravo) mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření a u Grafu C (dole uprostřed) mezi počtem obyvatel a indikátorem změny využití území.

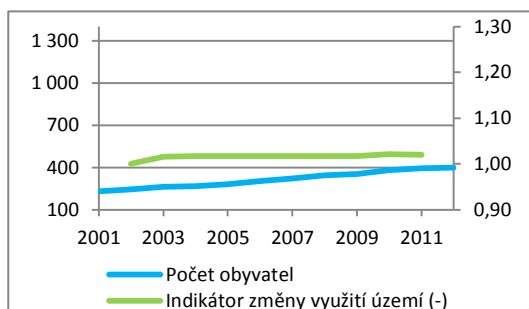
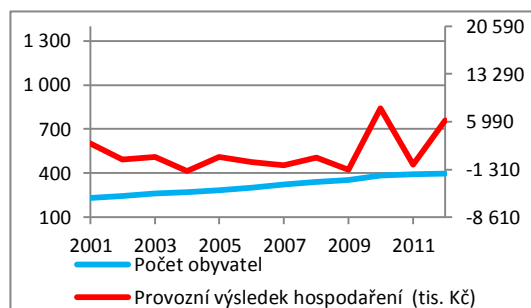
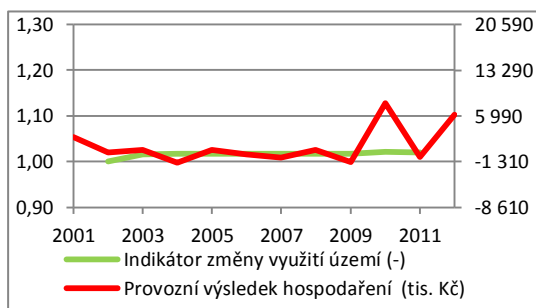
U každého ze všech tří ukazatelů byl určen stejný rozsah hodnot na osách v grafech. Tyto hodnoty byly zvoleny na základě zjištění minimálních a maximálních hodnot u daných ukazatelů v souhrnu všech obcí. Hodnoty na ose u indikátoru změny využití území byly v intervalu (0,9;1,3), u provozního výsledku hospodaření v intervalu (-8 610;20 610) a počet obyvatel v intervalu (100;1 400). Stejně tak byla pevně stanovena hlavní jednotka. U indikátoru změny využití území 0,1; u provozního výsledku hospodaření 7 300 a u počtu obyvatel 300.

U jednotlivých grafů bylo nutné věnovat pozornost tomu, na jaké ose byl daný indikátor znázorněn. U všech grafů byl na ose x (horizontální osa) vždy znázorněn čas, tedy daný rok. Na hlavní ose y (levá vertikální osa) byl u Grafu A umístěn indikátor změny využití území a na vedlejší ose y (pravá vertikální osa) provozní výsledek hospodaření (v tis. Kč).

Co se týkalo grafu označeným písmenem B, byl na hlavní ose y zobrazen počet obyvatel a na vedlejší ose y provozní výsledek hospodaření. U Grafu C byl ponechán počet obyvatel na hlavní ose y a indikátor změny využití území byl přesunut na vedlejší osu y oproti tomu, jak tomu bylo u Grafu A.

Všechny Grafy A, B i C byly zpracovány v programu Microsoft Excel 2010. Pro přehlednost byla u indikátoru ILC použita zelená barva, provozní výsledek hospodaření byl znázorněn barvou červenou a počet obyvatel modrou barvou.

Na následujících grafech byly sledovány odlišné tendence, které byly podrobněji popsány v dalším textu za nimi.

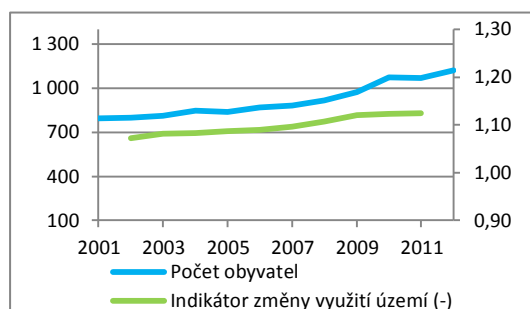
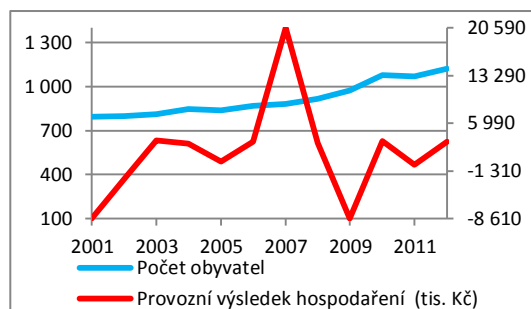
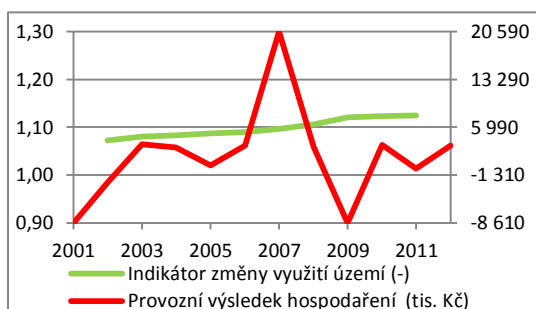

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 3 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Dříteč

Obrázek 3 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Dříteč

Obrázek 3 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Dříteč

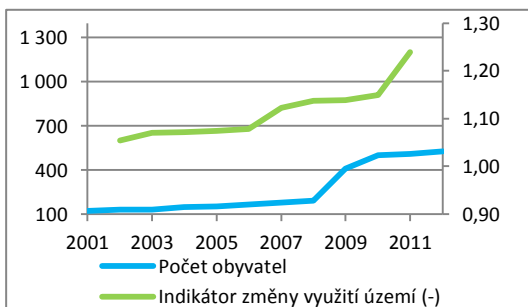
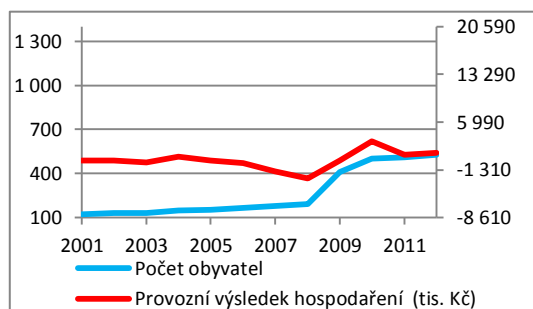
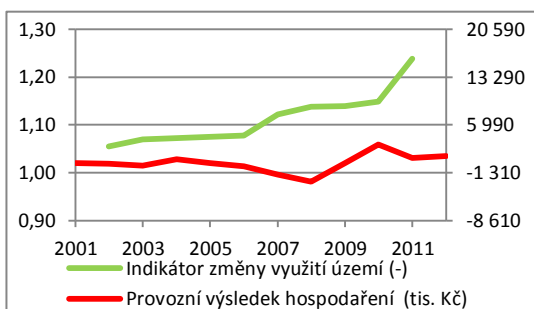

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 4 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Mikulovice

Obrázek 4 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Mikulovice

Obrázek 4 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Mikulovice

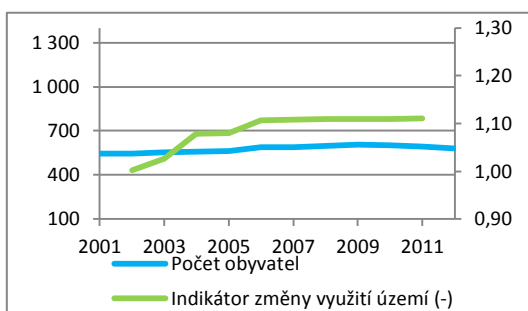
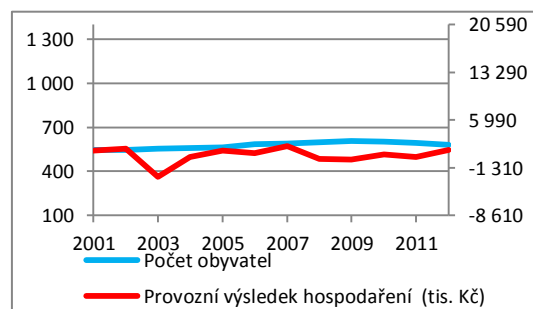
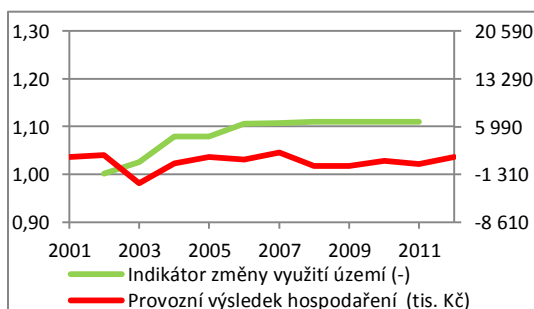

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 5 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Němčice

Obrázek 5 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Němčice

Obrázek 5 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Němčice

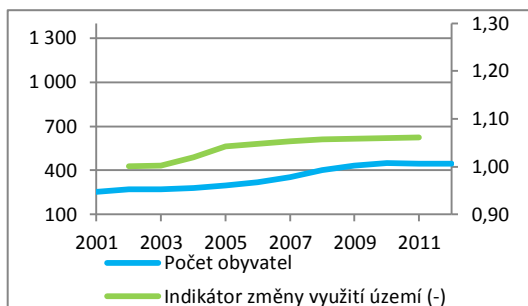
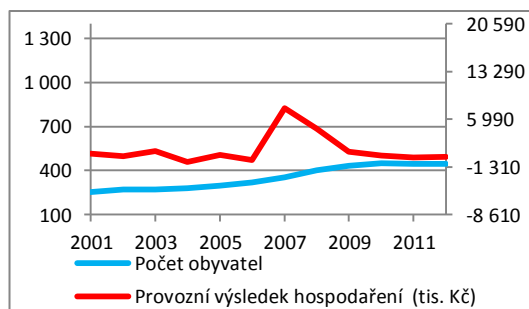
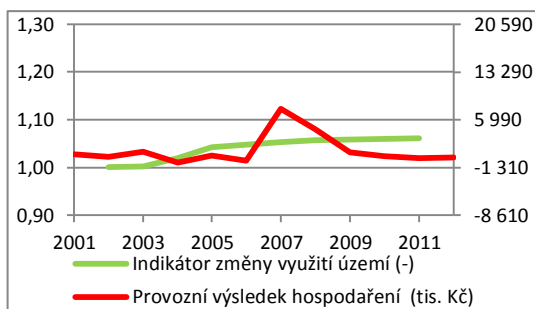

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 6 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Ráby

Obrázek 6 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Ráby

Obrázek 6 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Ráby

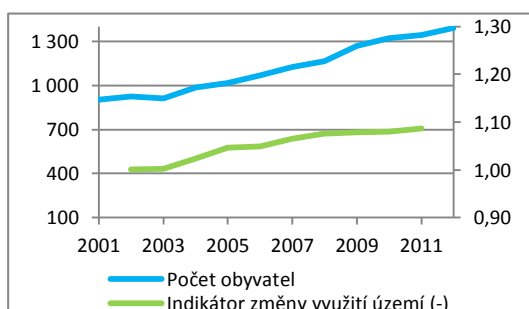
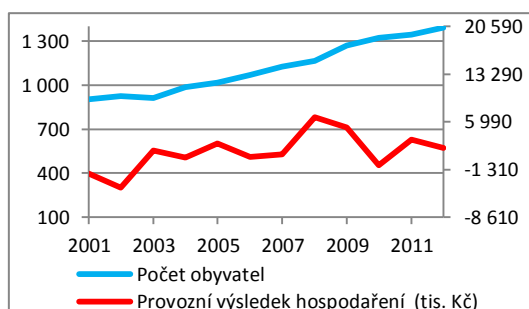
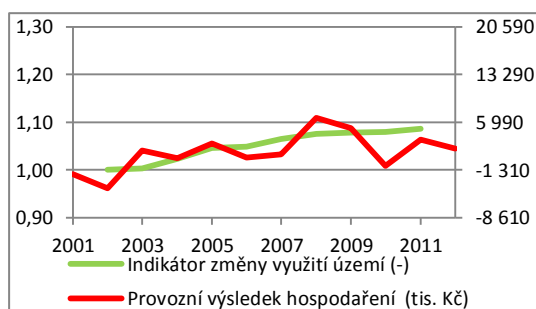

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 7 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Spojil

Obrázek 7 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Spojil

Obrázek 7 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Spojil

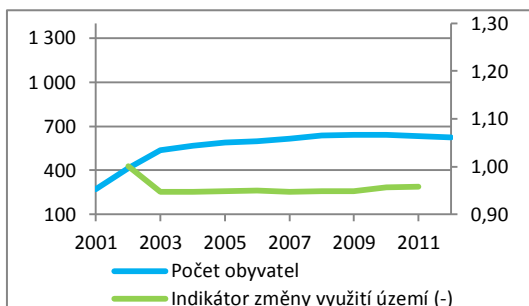
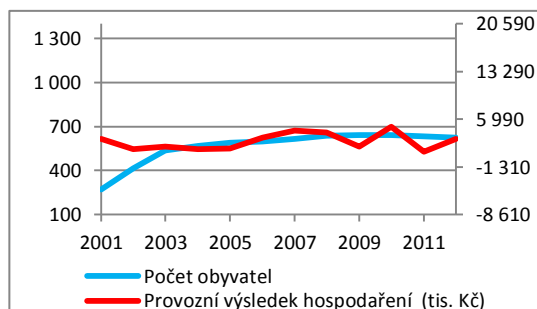
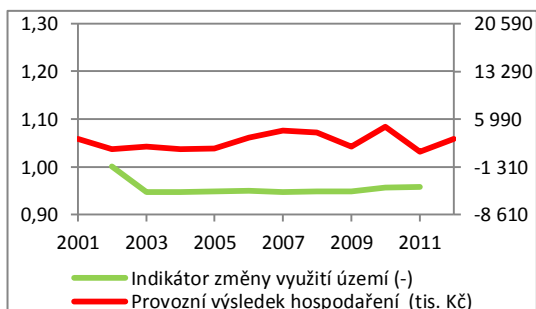

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 8 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Srch

Obrázek 8 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Srch

Obrázek 8 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Srch

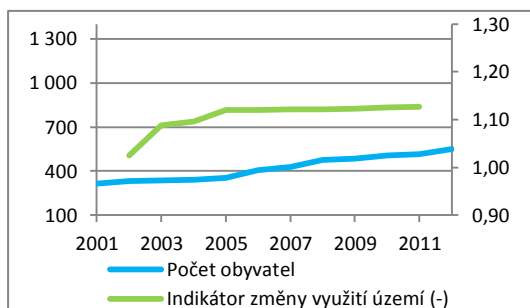
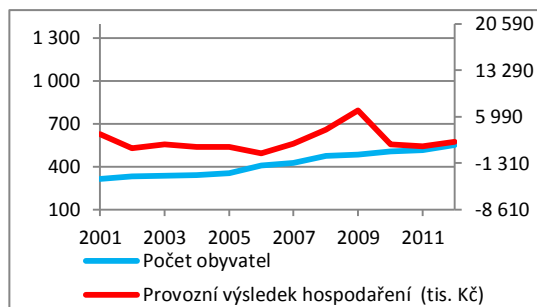
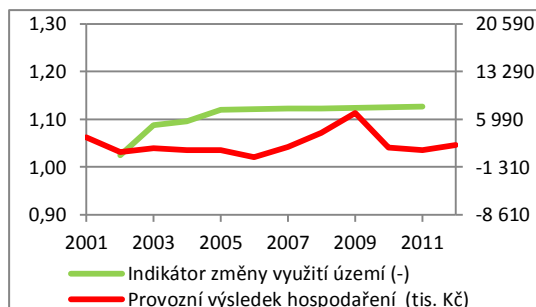

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 9 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Srnojedy

Obrázek 9 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Srnojedy

Obrázek 9 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Srnojedy

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Obrázek 10 A: Graf závislosti indikátoru změny využití území a provozního výsledku hospodaření obce Starý Mateřov

Obrázek 10 B: Graf závislosti počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření obce Starý Mateřov

Obrázek 10 C: Graf závislosti počtu obyvatel a indikátoru změny využití území obce Starý Mateřov

Pro posouzení indikátorů a závislostí mezi nimi byla pro prezentaci problematiky vybrána jedna obec, u které lze pouhým okem spatřovat stejnoměrné výkyvy křivek. Ze vzorku všech obcí byla zvolena opět obec Němčice.

Na Obrázku 5 A rosl od prvopočátku v **Němčicích** indikátor územní dynamiky, kdy skokově vzrůstal v roce 2006 a 2010. Oproti tomu provozní výsledek hospodaření od roku 2001 mírně klesal, v roce 2004 mírně stoupal a největší propad byl zaznamenán v roce 2008, kde se začala projevovat rozpoutávající se ekonomická krize. Od tohoto roku však začal indikátor razantně stoupat, aby v roce 2010 opět mírněji poklesl. **Časové zpoždění** největšího nárůstu provozního výsledku hospodaření oproti indikátoru změny využití území bylo dva roky (2008 a 2006), kdy opožděn byl právě provozní výsledek hospodaření. Důvod je prostý – nejprve bylo nutné rozšířit urbanizovanou plochu obce o plochy, které se začaly zastavovat rodinnými domy, a pak teprve přišla na řadu obec, která do své příjmové stránky rozpočtu začala inkasovat od obyvatel peněžní prostředky plynoucí sem v podobě daní a jiných položek na lokální úrovni obce.

U Němčic oproti jiným obcím byl vykázan od roku 2001 extrémní nárůst obyvatel v porovnání s posledním rokem 2012. Tento nárůst byl nejvíce spatřován v roce 2008, což dokazuje i nahlédnutí do Obrázku 5 B. Časové zpoždění mezi počtem obyvatelstva a provozním výsledkem hospodaření je 0. Oba indikátory totiž začaly prudce stoupat ve stejném roce (2008).

Pokud bylo zapotřebí, aby byla vyzorována závislost, kdy jedna křivka kopíruje druhou, ať při časovém zpoždění nebo bez něj, byl pro tyto účely nejvhodnější Obrázek 5 C, který zachycuje závislost mezi počtem obyvatel a změnou využití území obce Němčice. Indikátor změny využití obce nejzřetelněji vzrostl v roce 2006 a dále v roce 2010. Provozní výsledek byl zvýšen v roce 2008 (časové zpoždění dva roky) a pokud bude dodrženo stejné časové zpoždění jako u předchozího růstu, může být za další rok, kdy v Němčicích přibudou obyvatelé, označen rok 2012.

Z pozorování lze z ostatních grafů usoudit, že žádná větší jednotná křivková závislost ani časové zpoždění není mezi žádnými kombinacemi ukazatelů. Každá obec zaznamenala v určitých letech nějaké výkyvy, které byly u každé z nich způsobeny něčím jiným. Podstatné bylo i působení ekonomické recese. Bylo by bezpředmětné tyto skutečnosti zjišťovat, protože by se ve většině případů jednalo o malé závislosti nebo vůbec žádné. Proto pro stanovení

vzájemného vztahu mezi dvěma veličinami (ve třech kombinacích) bylo použito jedné ze základních analýz, jež využívá program Statistica 12, který byl pro tento záměr použit.

4.5 Korelační analýza

Po zhodnocení předchozích grafů, které byly situovány na konec předchozí kapitoly, nezbylo nic jiného, než aby byla u samotných obcí provedena korelace, která může prokázat, zda byla mezi indikátory zaznamenána závislost či ne. Tato metodu může být označena jako velmi spolehlivá, jelikož se jedná o statistickou analýzu.

Tato analýza využila pro výpočet závislostí hned tři tabulky, a to Tabulku 6, Přílohu B a Přílohu F, které byly také dříve využívány pro sestavení Grafů A, B a C v předchozí části. Výstupem byla rozměrná korelační matice označená jako Příloha H, ze které byla vybrána pouze data, která pro naše potřeby byla významná.

Postup v programu Statistica 12 byl klasický – pro korelaci. Hladina významnosti byla zvolena na hodnotě 5% ($\alpha = 0,05$). Indikátory byly v následujících osmi tabulkách uvedeny zkrácenými názvy z důvodu úspory místa takto:

- indikátor změny využití území = území,
- provozní výsledek hospodaření = hospodaření,
- počet obyvatel = obyvatelé.

Výstup, který by měl svědčit o závislosti jednotlivých indikátorů, byl zpracován do jednotlivých tabulek zvlášť pro každou obec. Ty už mají vyšší vypovídací schopnost oproti rozměrné korelační matici, se kterou by se nedalo dále pracovat.

Tabulka 9: Korelační matice pro obec Dříteč

Dříteč	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,231103	0,658925
Hospodaření	0,231103		0,382900
Obyvatelé	0,658925	0,382900	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 10: Korelační matice pro obec Mikulovice

Mikulovice	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		-0,159271	0,956361
Hospodaření	-0,159271		0,058765
Obyvatelé	0,956361	0,058765	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 11: Korelační matice pro obec Němčice

Němčice	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,172782	0,850667
Hospodaření	0,172782		0,596781
Obyvatelé	0,850667	0,596781	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 12: Korelační matice pro obec Ráby

Ráby	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,236449	0,904035
Hospodaření	0,236449		0,031092
Obyvatelé	0,904035	0,031092	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 13: Korelační matice pro obec Spojil

Spojil	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,289938	0,846846
Hospodaření	0,289938		0,123177
Obyvatelé	0,846846	0,123177	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 14: Korelační matice pro obec Srch

Srch	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,595056	0,940231
Hospodaření	0,595056		0,477156
Obyvatelé	0,940231	0,477156	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 15: Korelační matice pro obec Srnojedy

Srnojedy	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		-0,260170	-0,782223
Hospodaření	-0,260170		0,191842
Obyvatelé	-0,782223	0,191842	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Tabulka 16: Korelační matice pro obec Starý Mateřov

Starý Mateřov	Území	Hospodaření	Obyvatelé
Území		0,272346	0,669735
Hospodaření	0,272346		0,278504
Obyvatelé	0,669735	0,278504	

Zdroj: vlastní zpracování na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F

Jak je uváděno v publikaci od Hendla, posuzuje se interpretace konkrétní hodnoty korelačního koeficientu v různých situacích odlišně. Může to záviset na počtu naměřených hodnot, přesnosti použitých měřících technik aj. Korelace mezi indikátory tak mohou dosahovat hodnot v intervalu $<0;1>$. Pokud je závislost silná, jedná se o interval $(-1;-0,7)$ a $(0,7;1)$, jestliže je střední, jde o interval $(-0,7;-0,3)$ a $(0,3;0,7)$ a když jde o slabou závislost, bude hodnota dané korelace u obce v intervalu $(-0,3;0,3)$. [1; str. 256]

Červeně byly v tabulkách označeny statisticky významné hodnoty, které určovaly, že mezi indikátory existovala statisticky významná závislost. Černě byly v tabulkách vyznačeny statistiky nevýznamné, které vypovídaly o tom, že mezi danými indikátory nebyla statisticky významná závislost.

Pokud byla hodnota mezi indikátory v tabulce kladná, tak buď oba indikátory rostou, nebo oba klesají. Jestliže je hodnota záporná, tak první roste a druhý klesá nebo naopak (první klesá a druhý roste).

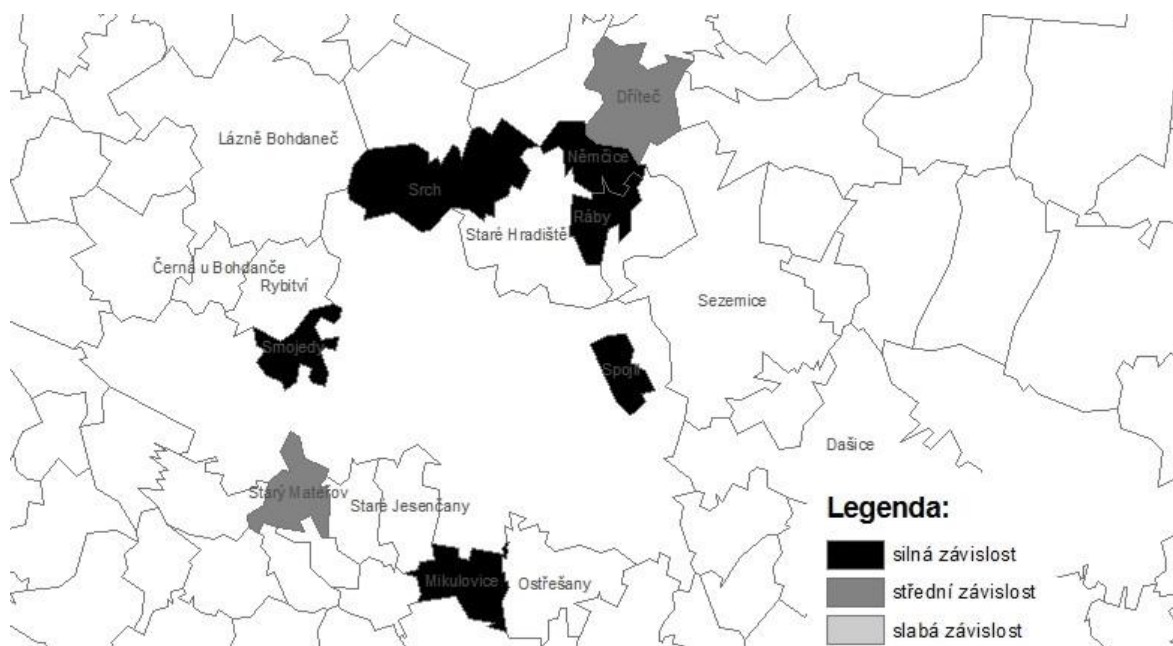
4.5.1 Korelace mezi změnou využití území obce a počtem obyvatel

Bylo shodně dokázáno, že u všech obcí byla vykázána statisticky významná **kladná** závislost mezi indikátory „území“ a „obyvatelé“. **Silná** a nejvyšší byla tato závislost zpozorována u obce Mikulovice (0,956361), dále podle síly závislosti u obcí Srch (0,941231), Ráby (0,904035), Němčice (0,850667) a Spojil (0,846846). **Střední** závislost byla zaznamenána u obce Starý Mateřov (0,669735) a Dříteč (0,658925). Pokud tedy rostlo využití území obcí, rostl i počet obyvatel a naopak.

Jediná **záporná** statisticky významná závislost byla naměřena u obce Srnojedy $(-0,782223)$, u níž byla vykazována **střední** intenzita. Pokud tedy počet obyvatel roste, indikátor změny využití území klesá (Obrázek 9 C) a naopak.

Síla závislosti mezi změnou využití území a počtem obyvatel v obcích byla přehledně ilustrována v následujícím Kartogramu 2.

Kartogram 2: Závislost mezi změnou využití území obce a počtem obyvatel

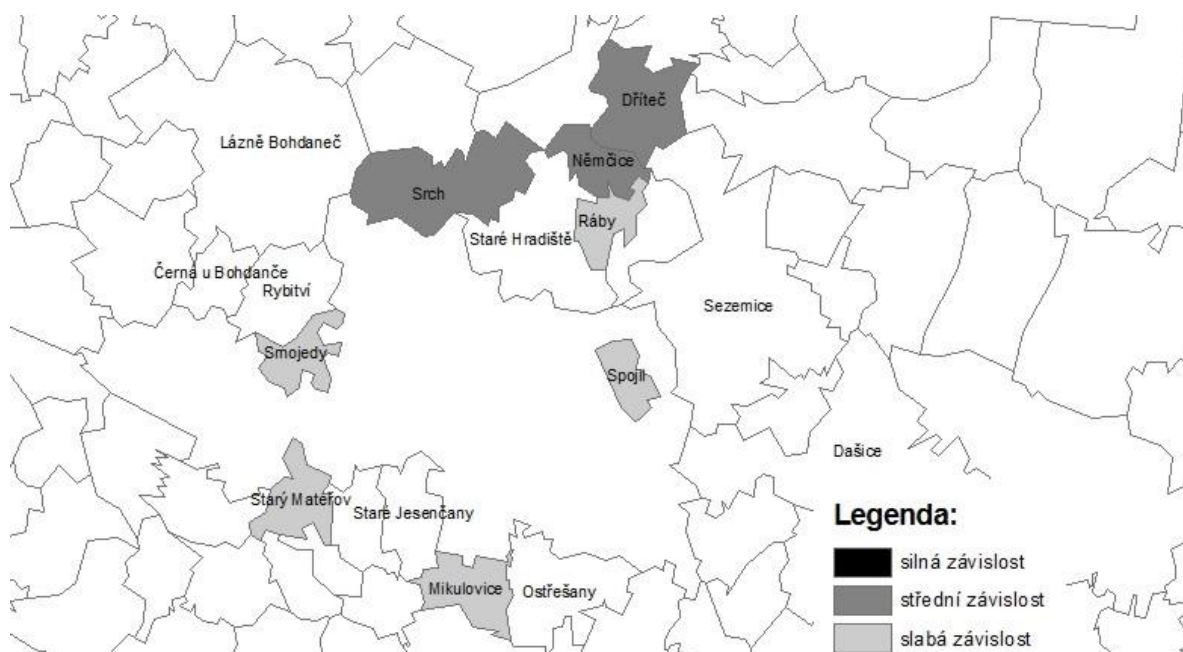
Zdroj: vlastní zpracování

4.5.2 Korelace mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření

Jediná statisticky významná **kladná středně silná** závislost mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření byla zaregistrována v obci Němčice (0,596781). Ostatní závislosti byly statisticky nevýznamné a v síle převážně slabé nebo hraničně střední a proto nebylo potřebné se jimi nadále zabývat. Tuto závislost lze vysledovat v Obrázku 5 B.

Obecně lze ale uvést, že neexistovala ve většině případů statisticky významná závislost mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření. Předchozí uvedené je následně znázorněno v Kartogramu 3.

Kartogram 3: Závislost počtu obyvatel a provozního výsledku hospodaření

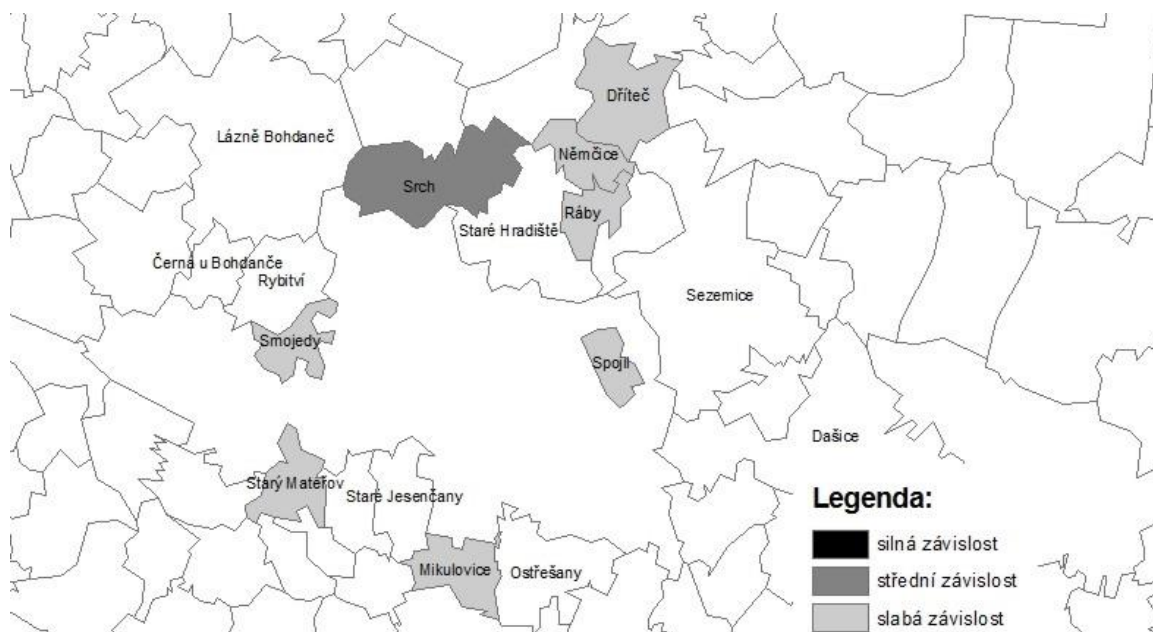

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.3 Korelace mezi změnou využití území a provozním výsledkem hospodaření

Ani u jedné z vybraných osmi obcí nebyla statisticky významná závislost mezi změnou využití území a provozním výsledkem hospodaření. Nejvyšší kladné hodnoty, kterou bylo možné vyčíst od Tabulky 9 po Tabulku 16, bylo dosaženo u obce Srch (0,595056), ale jelikož tato hodnota nemohla být považována za statisticky významnou, pro potřeby této práce nebyla rozhodující. Změna využití území obce tedy nemá přímou závislost s provozním výsledkem hospodaření, což bylo dokázáno i následujícím Kartogramem 4.

Kartogram 4: Závislost změny využití území a provozního výsledku hospodaření

Zdroj: vlastní zpracování

Nakonec může být s jistotou vyřknut závěr, že jediná prokazatelná statisticky významná korelace, kterou lze u obcí prokázat pomocí korelační analýzy i vyčíst z grafů, je **závislost mezi počtem obyvatel a změnou využití území obce.**

ZÁVĚR

Suburbanizace je obecně prezentována jako škodlivý jev. Jejím zkoumáním se v současné době zabývá velké množství odborníků. Vystává zde otázka, zda může být suburbanizace na druhou stranu brána i jako příležitost pro malé obce z hlediska jejich rozvoje. Cílem této práce bylo vyhodnotit ekonomické dopady suburbanizace na obce v zázemí vybraného krajského města. Zvoleno bylo zázemí statutárního města Pardubice.

U sedmnácti obcí byly pozorovány opravdu významné suburbanizační tendence. Bylo prokázáno, že ve všech obcích meziročně rostl počet obyvatel. Obyvatelé by ale měli mít v obci možnost nejprve se někam usídlit, a proto zde byl řešen problém, jak by pro ně mohla být vymezena větší plocha urbanizovaného území, na kterém by se mohlo stavět. Jednou z variant, jak se lze zmíněného domoci, může být převedení pozemků ze zemědělského fondu, tedy převod neurbanizované půdy na urbanizovanou. Další možností je přechodně nevyužité urbanizované plochy ve vlastnictví obce prodat lidem, kteří časem na greenfieldech začnou stavět. Uvedeného však může být dosaženo za předpokladu, že v obcích jako první budou vybudovány inženýrské sítě pro tyto pozemky. Důležitou komponentou také je, aby do obce byly zavedeny funkční pozemní komunikace a vznikala zde pracovní místa. Noví potenciální obyvatelé si nebudou kupovat pozemek v obci, kde nemohou sehnat práci, kam se nelze dopravit a kde ani nebudou moci využívat veřejné služby. Obce si od toho slibují lepší finanční výsledky plynoucí od obyvatel především formou daní. Změnou využití území obce se zabývá indikátor, v jehož výpočtu je využíváno právě urbanizovaného území.

Ve vyhodnocení z hlediska finančního zdraví se dospělo k závěru, že každá obec vykazovala v době před přílivem nových obyvatel horšího provozního výsledku hospodaření, než v době kdy jim od nich plynuly do obecního rozpočtu příjmy související s investicemi. Nezanedbatelný byl zde i vliv ekonomické krize v roce 2008.

Z provedených analýz bylo prokázáno, že v obci obvykle nejprve rostl indikátor změny využití území a (většinou) dva roky poté byl vykazován enormní nárůst obyvatel. Současně byl pozorován jev, že před tím, než byl do obce zaznamenán příchod nových obyvatel, musela obec vynaložit nemalé částky do infrastruktury, jejího zasíťování, veřejných služeb, a proto její provozní výsledek hospodaření klesal. Poté, co bylo dosaženo uvedených výsledků, teprve mohl být vykazován přebytek rozpočtu z toho důvodu, že obci plynuly vyšší příjmy než v době, kdy zde žilo málo obyvatel. Statisticky významná korelace se tedy projevila pouze mezi počtem obyvatel a změnou využití území. Cílem práce bylo

vyhodnotit ekonomické dopady suburbanizace na obce v zázemí vybraného krajského města - Pardubice. Mezi počtem obyvatel a provozním výsledkem hospodaření se tedy závislost neprojevila.

Hypotéza, která byla stanovena v úvodu, nebyla potvrzena. Předdefinovaného cíle této diplomové práce ale bylo dosaženo.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] HENDL, J. Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. 4., rozš. vyd. Portál, 2012, 734 s. ISBN 978-80-262-0200-4
- [2] HNILIČKA, P. Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. Vyd.1. Brno: ERA, 2005, 131 s. ISBN 80-736-6028-8.
- [3] HRŮZA, J. a ZAJÍC J. Vývoj urbanismu: 1. díl. Vyd. 2. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2002, 186 s., 115 s. obr. příl. ISBN 80-010-2551-9.
- [4] Indicators of sustainable development: guidelines and methodologies. 3rd ed. New York: United Nations, 2007. ISBN 92-110-4577-0.
- [5] MACHÁČEK, J., TOTH P. a WOKOUN R. Regionální a municipální ekonomie. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2011, 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [6] MAIER, K. Ekonomika územního rozvoje. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000, 142 s. ISBN 80-716-9644-7.
- [7] MAIER, K. Územní plánování a udržitelný rozvoj. 1. vyd. Praha: ABF – Arch, 2008, 100 s. ISBN 978-80-86905-47-1.
- [8] MAIER, K. a ŘEZÁČ V. Ekonomika v území: urbanistická ekonomika a územní rozvoj. Vyd. 3., přeprac. V Praze: Nakladatelství ČVUT, 2006c1994, 91 s. ISBN 80-010-3447-X.
- [9] MATES, P. a WOKOUN R. Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. 1.vyd. Praha: Prospektrum, 2001, 196 s. ISBN 80-717-5100-6.
- [10] MATOUŠKOVÁ, Z. Regionální a municipální ekonomika. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000, 156 s. ISBN 80-245-0061-2.
- [11] Nové výzvy pro geografii: výroční konference České geografické společnosti: 3 -7. září 2012, Brno. 1. vyd. Editor Hana Svobodová. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 1 CD-ROM. ISBN 978-80-210-6110-1. Dostupné z: <http://www.suburbanizace.cz/odborne/Ourednicek.pdf>.
- [12] OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ P. a NOVÁK J. Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2226-4.

- [13] Statistický lexikon obcí České republiky 2013: podle správního rozdělení k 1. 1. 2013 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011. Praha: Český statistický úřad, 2013, 856 s., [42] s. obr. příl. ISBN 978-80-250-2394-5. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/0D0030CBD5/\\$File/4116-13_e.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/0D0030CBD5/$File/4116-13_e.pdf)
- [14] Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010, 96, 105 p. ISBN 80-721-2536-2.
- [15] SÝKORA, L. Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. 1. vyd. Praha: Ústav pro ekonomiku, 2002, 191 s. ISBN 80-901-9149-5.
- [16] ŠILHÁNKOVÁ, V. Indikátory udržitelného rozvoje pro města a obce. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2011. ISBN 978-809-0467-149.
- [17] ŠILHÁNKOVÁ, V. Suburbanizace – hrozba fungování (malých) měst. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2007, 234 s. ISBN 978-809-0381-339.
- [18] ŠILHÁNKOVÁ, V., KOUTNÝ J. a ČABLOVÁ M. Urbanismus a územní plánování. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002, 117 s. ISBN 80-719-4415-7.
- [19] ŠILHÁNKOVÁ, V., PONDĚLÍČEK M., PAVLAS M. a MAŠTÁLKA M. Ekonomické a bezpečnostní dopady (sub)urbanizace. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2013, 233 s. ISBN 978-80-87756-04-1.
- [20] ŠIMON, M., OUŘEDNÍČEK, M. Migrace na venkov a kontraurbanizace: přehled konceptů a diskuze jejich relevance pro výzkum v Česku. In: Geografie pro život ve 21. století: Sborník příspěvků z XXII. sjezdu České geografické společnosti pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna – 3. září 2010. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. s.738–743.
- [21] VAJDOVÁ, Z., ČERMÁK D. a ILLNER M. Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, 108 s. Sociologické studie, 06/2. ISBN 80-733-0086-9.
- [22] WOKOUN, R. Regionální rozvoj a jeho management v České republice. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-802-4513-010.
- [23] WOKOUN, R. Základy regionálních věd a veřejné správy. Plzeň: A. Čeněk, 2011, 474 p. ISBN 978-807-3803-049.

[24] Zákon č. 17/1992 Sb. ze dne 5. prosince 1991: o životním prostředí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992.

INTERNETOVÉ ZDROJE

[25] Sustainable development. The sustainable leader [online]. 2013 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z: <http://thesustainableleader.org/sustainable-development/>

[26] Suburbanizace: Česká republika [online]. 2014 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z: www.suburbanizace.cz

[27] Rozmístění a koncentrace obyvatelstva ČR: Velikostní struktura obcí. Český statistický úřad [online]. 2004 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://notes3.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4120-03-casova_rada_1961_2001-3__velikostni_struktura_obci_

[28] Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace. OUŘEDNÍČEK, M. Univerzita Karlova v Praze: Přírodovědecká fakulta [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/~slamak/stages.html>

[29] Demografie. Pardubice [online]. 2003 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/o-pardubicich/informace-o-meste/demografie/>

[30] Prezentace údajů ÚSC. ARISweb [online]. 2009 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iariususc/index.pl>

[31] Prezentace údajů ÚSC. ÚFIS [online]. 2012 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/index.pl>

[32] Vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU. Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby

[33] Databáze demografických údajů za obce ČR: Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971 - 2012). Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/pohyb/cz0532.xls

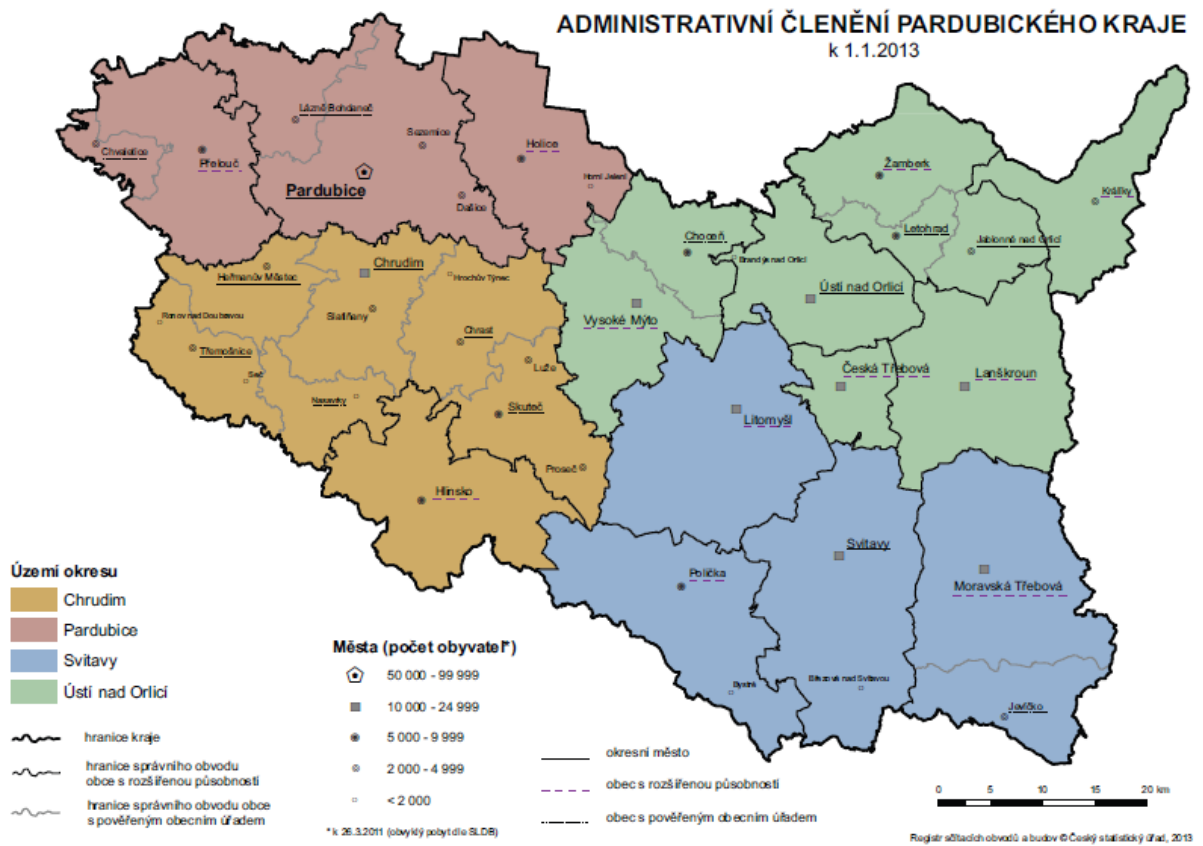
[34] Udržitelné využití území Černá u Bohdanče. Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni: Civitas per populi Hradec Králové [online]. 2010 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <http://www.indikatory.eu/pardubicky/pardubice/cerna-u-bohdance/urb1---udrzitelne-vyuziti-uzemi-cerna-u-bohdance>

[35] Souborné informace o regionech, městech a obcích: Územní charakteristika v letech 2001 až 2012. Český statistický úřad: Veřejná databáze [online]. 2012 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrd=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&cislatab=MOS+B01&pro_1_27=572896&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Administrativní členění Pardubického kraje k 1. 1. 2013	69
Příloha B: Vývoj počtu obyvatel v letech 2001 – 2012	70
Příloha C: Využití půdy na katastrálních územích	71
Příloha D: Urbanizované a neurbanizované plochy	72
Příloha E: Hustota osídlení obcí	73
Příloha F: Ekonomické ukazatele obcí.....	74
Příloha G: Ukazatele finančního zdraví	75
Příloha H: Korelační matice	76

Příloha A: Administrativní členění Pardubického kraje k 1. 1. 2013

Zdroj: [13]

Příloha B: Vývoj počtu obyvatel v letech 2001 – 2012

Název obce	Počet obyvatel											
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Černá u Bohdanče	256	251	255	261	271	277	270	275	279	285	302	342
Dašice	1 744	1 768	1 777	1 797	1 847	2 021	2 252	2 473	2 651	2 621	2 417	2 387
Dříteč	232	246	261	269	282	303	322	342	354	382	394	397
Lázně Bohdaneč	3 074	3 236	3 278	3 274	3 280	3 289	3 277	3 302	3 348	3 392	3 374	3 365
Mikulovice	793	797	812	846	837	869	881	915	972	1 075	1 070	1 121
Moravany	1 676	1 659	1 667	1 706	1 744	1 772	1 768	1 789	1 789	1 799	1 805	1 806
Němčice	121	131	131	150	154	165	180	192	409	500	511	526
Ostřešany	872	871	896	899	914	921	936	953	980	982	1 005	1 013
Ráby	547	544	553	560	564	587	589	598	605	602	592	581
Rybitví	1 325	1 327	1 365	1 379	1 386	1 372	1 396	1 413	1 433	1 423	1 385	1 389
Sezemice	2 997	3 028	3 064	3 097	3 151	3 231	3 328	3 431	3 493	3 561	3 530	3 568
Spojil	254	270	272	280	296	318	356	400	432	449	446	447
Srch	903	925	910	985	1 015	1 069	1 124	1 165	1 269	1 320	1 343	1 391
Srnojedý	273	415	537	568	589	598	617	638	642	643	634	626
Staré Hradiště	1 168	1 196	1 212	1 219	1 239	1 275	1 301	1 338	1 379	1 446	1 536	1 600
Staré Jesenčany	240	231	229	232	219	225	243	253	295	308	347	374
Starý Mateřov	316	332	336	340	354	408	427	474	485	505	517	550
Pardubice	90 685	90 171	89 725	88 741	88 181	88 260	88 559	89 245	89 892	90 077	89 632	89 552

Zdroj: [33], [29]

Příloha D: Urbanizované a neurbanizované plochy

Název obce	Podíl urbanizované a neurbanizované plochy v letech											
	Typ plochy	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Černá u Bohdanče	urbanizované plochy (ha)	37,5800	37,6300	37,6900	37,8700	37,9000	37,9200	37,9300	37,9800	38,1200	38,4900	38,5700
	neurbanizované plochy (ha)	227,4300	227,4300	227,3500	227,1700	227,1400	227,1200	227,1100	227,0600	226,9200	226,5500	226,4700
	neurbanizované plochy (%)	14,1779	14,1958	14,2205	14,2841	14,2997	14,3073	14,3110	14,3299	14,3827	14,5223	14,5525
Dašice	urbanizované plochy (ha)	187,7300	188,1600	188,2700	189,2200	190,6200	190,7300	190,8500	191,3300	191,3300	191,2500	192,0200
	neurbanizované plochy (ha)	1 584,1700	1 583,7400	1 584,3800	1 583,4300	1 582,0600	1 581,9500	1 581,8300	1 581,4300	1 581,3500	1 580,8600	1 580,6600
	neurbanizované plochy (%)	10,5948	10,6191	10,6208	10,6744	10,7532	10,7594	10,7662	10,7887	10,7933	10,8209	10,8322
Dříteč	urbanizované plochy (ha)	178,4500	178,5500	181,3400	181,4600	181,5000	181,5000	181,5200	181,5300	181,5200	182,2100	182,0800
	neurbanizované plochy (ha)	358,1800	358,0800	355,2900	355,1700	355,1500	355,1300	355,1100	355,1000	355,1100	354,4200	354,5500
	neurbanizované plochy (%)	33,2725	33,2725	33,7924	33,8147	33,8185	33,8222	33,8259	33,8278	33,8259	33,9545	33,9309
Lázně Bohdaneč	urbanizované plochy (ha)	324,3400	326,8600	327,6200	327,7300	329,6700	330,7000	331,0600	333,0900	333,2800	333,7000	337,1500
	neurbanizované plochy (ha)	1 854,0200	1 851,6500	1 851,4600	1 850,7300	1 848,7900	1 847,7600	1 847,4000	1 845,3700	1 845,1800	1 844,7600	1 841,3100
	neurbanizované plochy (%)	14,8892	15,0038	15,0348	15,0441	15,1332	15,1804	15,1970	15,2992	15,2989	15,3182	15,4765
Mikulovice	urbanizované plochy (ha)	80,1200	85,9300	86,6000	86,7600	87,0900	87,3000	87,8600	88,6500	89,8100	89,9700	90,0800
	neurbanizované plochy (ha)	281,2400	281,4500	281,7500	281,5900	281,2600	281,0900	280,9000	280,7000	280,5400	280,3800	280,2700
	neurbanizované plochy (%)	23,2663	24,9455	25,1488	25,1953	25,2911	25,3911	25,5147	25,7442	26,0810	26,1275	26,1594
Moravany	urbanizované plochy (ha)	183,1200	185,0500	185,1000	185,7300	185,7700	185,7300	185,8500	186,0900	186,5100	186,5900	186,7000
	neurbanizované plochy (ha)	1 458,0900	1 456,1600	1 456,0400	1 455,5100	1 455,4100	1 455,4300	1 455,3200	1 455,3000	1 454,8100	1 454,7200	1 454,6100
	neurbanizované plochy (%)	11,2752	11,2752	11,2787	11,3169	11,3193	11,3170	11,3242	11,3373	11,3634	11,3751	11,3751
Němčice	urbanizované plochy (ha)	88,8424	88,7248	88,7213	88,6831	88,6807	88,6830	88,6758	88,6627	88,6366	88,6316	88,6249
	neurbanizované plochy (ha)	18,9600	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400	19,3400
	neurbanizované plochy (%)	235,9700	234,9400	234,6100	234,6100	234,5000	234,4900	233,6500	233,6600	233,3300	233,1400	231,4400
Ostřežany	urbanizované plochy (ha)	92,5627	92,1586	92,0410	92,0292	92,0056	91,9821	91,9572	91,9389	91,9229	91,9056	91,8879
	neurbanizované plochy (ha)	101,4900	102,4700	102,4900	102,4600	102,6200	103,1200	103,1800	103,6300	105,1200	105,1400	105,1400
	neurbanizované plochy (%)	562,9600	561,9800	561,9800	561,9800	561,8300	561,3300	561,2700	560,8200	559,3300	559,3100	559,3100
Ráby	urbanizované plochy (ha)	15,2743	15,4218	15,4248	15,4203	15,4444	15,5196	15,5286	15,5964	15,8206	15,8236	15,8236
	neurbanizované plochy (ha)	84,2257	84,5793	84,5752	84,5752	84,5555	84,4714	84,4036	84,3904	84,3764	84,3764	84,3764
	neurbanizované plochy (%)	38,8200	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900	38,8900
Rybitví	urbanizované plochy (ha)	198,3500	198,2800	197,2400	195,1800	195,1700	194,1200	194,0700	193,9900	193,9800	193,9800	193,9700
	neurbanizované plochy (ha)	16,3680	16,3975	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974	16,7974
	neurbanizované plochy (%)	83,6320	83,6025	83,2026	82,3336	82,3259	81,8830	81,8654	81,8316	81,8274	81,8274	81,8232
Sezemice	urbanizované plochy (ha)	298,4700	298,8400	297,8400	297,9900	297,9800	299,0100	299,1600	299,1600	300,7200	301,1000	301,0900
	neurbanizované plochy (ha)	226,0300	226,0300	226,6700	226,5200	226,5300	225,5000	225,5000	225,5000	223,7900	223,4100	223,4100
	neurbanizované plochy (%)	56,9045	56,9064	56,7844	56,8130	56,8111	57,0075	57,0361	57,0361	57,3335	57,4060	57,4041
Spojil	urbanizované plochy (ha)	43,0955	43,0936	43,2156	43,1870	43,1889	42,9925	42,9639	42,9639	42,9639	42,9639	42,9639
	neurbanizované plochy (ha)	243,1600	243,1300	242,1700	244,4000	246,4100	248,1600	249,1400	249,6600	250,4500	250,7400	251,9600
	neurbanizované plochy (%)	1 973,2800	1 972,0100	1 969,7800	1 967,7400	1 967,7400	1 967,3100	1 966,3300	1 965,8100	1 965,0200	1 964,7300	1 963,5100
Srň	urbanizované plochy (ha)	10,8903	10,9793	10,9372	11,0379	11,1289	11,2012	11,2455	11,2689	11,3046	11,3177	11,3728
	neurbanizované plochy (ha)	89,1097	89,0207	89,0628	88,9621	88,8711	88,7988	88,7545	88,7311	88,6954	88,6823	88,6272
	neurbanizované plochy (%)	27,2000	27,2100	27,2500	27,7400	28,3700	28,5100	28,6600	28,7400	28,7900	28,8300	28,8500
Srnojedy	urbanizované plochy (ha)	148,2100	148,2000	148,1600	147,6700	147,0400	146,9000	146,7500	146,6700	146,6200	146,5800	146,5600
	neurbanizované plochy (ha)	15,5065	15,5122	15,5350	15,8144	16,1735	16,2533	16,3389	16,3845	16,4130	16,4358	16,4472
	neurbanizované plochy (%)	84,4935	84,4878	84,4650	84,1856	83,8265	83,7467	83,6611	83,6155	83,5870	83,5542	83,5528
Staré Hradiště	urbanizované plochy (ha)	97,6800	97,7900	97,9400	99,9700	102,2200	102,4400	104,0600	105,0700	105,3800	105,4900	106,1700
	neurbanizované plochy (ha)	745,7900	745,6800	745,5300	743,3600	741,1100	740,8900	739,2700	738,2600	737,9500	737,8400	737,1600
	neurbanizované plochy (%)	11,5807	11,5938	11,6116	11,8542	12,1210	12,1471	12,3392	12,4589	12,4957	12,5087	12,5894
Staré Jesenčany	urbanizované plochy (ha)	88,4193	88,4062	88,3884	88,1458	87,8790	87,8529	87,6608	87,5411	87,5043	87,4913	87,4106
	neurbanizované plochy (ha)	72,8400	72,8400	68,9800	69,0000	69,1000	69,1400	69,0200	69,0500	69,1000	69,3000	69,7400
	neurbanizované plochy (%)	174,7800	174,7400	178,6000	178,5800	178,4800	178,4400	178,5600	178,5300	178,4800	177,9500	177,8400
Starý Mateřov	urbanizované plochy (ha)	29,4046	29,4208	27,8617	27,8698	27,9102	27,9263	27,9263	27,8900	27,9102	28,1242	28,1687
	neurbanizované plochy (ha)	70,5954	70,5792	72,1383	72,1302	72,0898	72,0737	72,1221	72,1100	72,0898	71,8758	71,8313
	neurbanizované plochy (%)	106,6800	107,0400	107,3600	107,8200	107,8900	108,5800	109,3000	109,6500	110,4100	110,9900	111,1800
Starý Mlýnský	urbanizované plochy (ha)	772,4800	772,1200	771,8000	771,3400	771,2700	770,5800	769,8600	769,5100	768,7500	768,1700	767,9800
	neurbanizované plochy (ha)	12,1343	12,1753	12,2117	12,2640	12,2719	12,3504	12,4323	12,4721	12,5586	12,6246	12,6462
	neurbanizované plochy (%)	87,8657	87,7883	87,7883	87,7360	87,7281	87,6496	87,5677	87,5279	87,4414	87,3754	87,3538
Starý Mlýnský	urbanizované plochy (ha)	103,4600	105,8100	106,2200	106,3500	106,3500	107,8000	108,0800	108,0800	108,0800	108,5800	108,6500
	neurbanizované plochy (ha)	267,6300	265,6100	265,2000	265,0700	265,0700	263,6200	263,3400	263,3400	262,8400	262,7700	262,7700
	neurbanizované plochy (%)	27,8800	27,8880	28,5984	28,6334	28,6334	29,0237	29,0991	29,0991	29,0991	29,2538	29,2538
Starý Mlýnský	urbanizované plochy (ha)	72,1200	71,5120	71,4016	71,3666	71,3666	70,9763	70,9009	70,9009	70,9009	70,7662	70,7474
	neurbanizované plochy (ha)	61,3000	62,8200	66,6900	67,1700	68,6600	68,7800	68,7800	68,7800	68,6600	69,0100	69,0600
	neurbanizované plochy (%)	243,1800	241,6600	235,1300	234,6500	233,7600	233,7200	233,6400	233,6400	233,6400	233,4100	233,3600
Starý Mlýnský	urbanizované plochy (ha)	20,1327	20,6319	22,0960	22,7035	22,7035	22,7168	22,7432	22,7432	22,7697	22,8358	22,8358
	neurbanizované plochy (ha)	79,8673	79,3681	77,9040	77,7450	77,2965	77,2832	77,2568	77,2568	77,2303	77,1807	77,1642
	neurbanizované plochy (%)	3 118,2500	3 138,0400	3 172,2400	3 176,9300	3 184,0400	3 244,2800	3 257,0700	3 266,7800	3 287,2600	3 292,9800	3 296,8200
Pardubice	urbanizované plochy (ha)	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000	4 652,5000
	neurbanizované plochy (ha)	40,1280	40,3827	40,8230	40,8833	40,9748	40,9748	39,2508	39,5230	39,7708	39,8400	39,8865
	neurbanizované plochy (%)	59,8720	59,6173	59,1770	59,1167	59,0252	60,7492	60,5944	60,5944	60,4770	60,1600	60,1135

Zdroj: vlastní výpočet na základě [35]

Příloha E: Hustota osídlení obcí

Pořadí	Název obce	Položka	Hustota osídlení obce										
			2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	Černá u Bohdanče	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	96,5819	94,6955	96,2119	98,4757	102,2487	104,5125	101,8714	103,7579	105,2671	107,5309	113,9451
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	681,2134	667,0210	676,5720	689,1999	715,0396	730,4852	711,8376	724,0653	731,8993	740,4521	782,9920
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	6,8121	6,6702	6,7657	6,8920	7,1504	7,3049	7,1184	7,2407	7,3190	7,4045	7,8299
2	Dašice	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	98,4254	99,7799	100,2454	101,3736	104,1925	114,0082	127,0393	139,5063	149,5476	147,8552	136,3472
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	928,9938	939,6259	943,8572	949,6882	968,9434	1 059,6131	1 179,9843	1 293,0719	1 385,5642	1 366,3852	1 258,7230
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	9,2899	9,3963	9,4386	9,4969	9,6894	10,5961	11,7998	12,9307	13,8556	13,6639	12,5872
3	Dříteč	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	43,2328	45,8416	48,6369	50,1276	52,5502	56,4635	60,0041	63,7311	65,9672	71,1850	73,4212
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	130,0084	137,7765	143,9285	148,2420	155,3890	166,9421	177,3909	188,3986	195,0198	209,6482	216,3884
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	1,3001	1,3778	1,4393	1,4824	1,5539	1,6694	1,7739	1,8840	1,9502	2,0965	2,1639
4	Lázně Bohdaneč	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	141,1153	148,5419	150,4305	150,2897	150,5651	150,9782	150,4274	151,5750	153,6865	155,7063	154,8801
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	947,7709	990,0263	1 000,5494	998,9931	994,9343	994,5570	989,8508	991,3237	1 004,5607	1 016,4819	1 000,7415
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	9,4777	9,9003	10,0055	9,9899	9,9493	9,9456	9,8985	9,9132	10,0456	10,1648	10,0074
5	Mikulovice	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	230,2823	231,4506	235,8066	245,6803	243,0666	252,3595	255,8443	265,7180	282,2709	312,1824	310,7304
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	989,7654	927,8231	937,6443	975,1037	961,0748	995,4181	1 002,7316	1 032,1489	1 082,2848	1 194,8427	1 187,8330
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	9,8977	9,2782	9,3764	9,7510	9,6107	9,9542	10,0273	10,3215	10,8228	11,9484	11,8783
6	Moravany	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	102,1198	101,0840	101,5757	103,9496	106,2650	107,9724	107,7280	108,9930	108,9976	109,6076	109,9731
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	915,2468	896,5145	900,5943	918,5377	938,7953	954,0731	951,3048	961,3628	959,1979	964,1460	966,7916
		Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	9,1525	8,9651	9,0059	9,1854	9,3880	9,5407	9,5130	9,6136	9,5920	9,6415	9,6679
7	Němčice	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	47,4640	51,3867	51,3867	58,8397	60,4087	64,7236	70,6076	75,3148	160,4362	196,1323	200,4472
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	638,1857	655,3277	645,6382	738,1890	755,6428	807,2407	845,8647	890,1252	1 893,5185	2 294,6306	2 175,3938
		Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	6,3819	6,5533	6,4564	7,3819	7,5564	8,0724	8,4586	8,9013	18,9352	22,9463	21,7539
8	Ostřešany	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	131,2364	131,0859	134,8484	135,2999	137,5574	138,6109	140,8684	143,4269	147,4904	147,7914	151,2529
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	859,1980	850,0049	874,2316	877,4156	890,6646	893,1342	907,1525	919,6179	932,2679	933,9928	955,8684
		Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	8,5920	8,5000	8,7423	8,7742	8,9066	8,9313	9,0715	9,1962	9,3227	9,3399	9,5587
9	Ráby	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	230,6363	229,3713	233,2743	236,2271	237,9044	247,6062	248,4603	252,2568	255,2097	253,9441	249,7258
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	1 409,0675	1 398,8172	1 388,7494	1 337,1538	1 346,0621	1 366,7055	1 370,0861	1 388,4374	1 404,3640	1 397,4002	1 373,8686
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	14,0907	13,9882	13,8875	13,3715	13,4606	13,6671	13,7009	13,8844	14,0436	13,9740	13,7387
10	Rybitví	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	252,6167	252,9980	260,2429	262,9121	264,2466	261,5775	266,1532	269,3943	273,2074	271,3008	264,0560
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	443,9307	444,5859	458,2998	462,7672	465,1319	458,8475	466,6399	472,3225	476,5230	472,6005	459,9954
		Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	4,4393	4,4459	4,5830	4,6277	4,6513	4,5885	4,6664	4,7232	4,7652	4,7260	4,6000
11	Sezemice	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	135,3390	136,7389	138,3808	139,8712	142,3119	145,8381	150,2164	154,8656	157,6641	160,7334	159,3341
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	1 242,7434	1 245,4243	1 265,2269	1 267,1849	1 278,7630	1 301,9826	1 335,7951	1 374,2690	1 394,6896	1 420,1962	1 401,0160
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	12,4274	12,4542	12,6523	12,6718	12,7876	13,0198	13,3580	13,7427	13,9469	14,2020	14,0102
12	Spojil	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	144,8036	153,9251	155,0653	159,6260	168,7475	181,2896	202,9531	228,0372	246,2801	255,9717	254,2614
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	933,8235	992,2822	998,1651	1 009,3727	1 043,3557	1 115,3981	1 242,1493	1 391,7884	1 500,5210	1 557,4055	1 545,9272
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	9,3382	9,9228	9,9817	10,0937	10,4336	11,1540	12,4215	13,9179	15,0052	15,5741	15,4593
13	Srch	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	107,0577	109,6660	107,8877	116,7989	120,3562	126,7594	133,2812	138,1428	150,4749	156,5224	159,2496
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	924,4472	945,9045	929,1403	985,2956	992,9564	1 043,5377	1 080,1461	1 108,7846	1 204,2133	1 251,3034	1 264,9524
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	9,2445	9,4590	9,2914	9,8530	9,9296	10,4354	10,8015	11,0878	12,0421	12,5130	12,6495
14	Srnojedy	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	110,2674	167,6226	216,8996	229,4208	237,9029	241,5381	249,2124	257,6945	259,3101	259,7140	256,0788
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	375,0000	569,7419	778,4865	823,1884	852,3878	864,9118	893,9438	923,9681	929,0883	923,4525	909,0909
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	3,7500	5,6974	7,7849	8,2319	8,5239	8,6491	8,9394	9,2397	9,2909	9,2345	9,0909
15	Staré Hradiště	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	132,8541	136,0389	137,8589	138,6551	140,9300	145,0248	147,9822	152,1907	156,8543	164,4752	174,7122
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	1 094,8631	1 117,3393	1 128,9121	1 130,5880	1 148,3919	1 174,2494	1 190,3019	1 220,2462	1 248,9811	1 302,8201	1 381,5434
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	10,9486	11,1734	11,2891	11,3059	11,4839	11,7425	11,9030	12,2025	12,4898	13,0282	13,8154
16	Staré Jesenčany	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	64,6743	62,1937	61,6553	62,4630	58,9629	60,5783	65,4246	68,1170	79,4249	82,9250	93,4252
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	231,9737	218,3158	215,5903	218,1476	205,9238	208,7199	224,8335	234,0859	272,9460	283,6618	319,3741
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	2,3197	2,1832	2,1559	2,1815	2,0592	2,0872	2,2483	2,3409	2,7295	2,8366	3,1937
17	Starý Mateřov	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	103,7835	109,0384	111,3246	112,6499	117,0558	134,9117	141,1944	156,7357	160,3730	166,9863	170,9543
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	515,4976	528,4941	503,8237	506,1784	515,5840	593,8865	620,8200	689,1538	704,3276	731,7780	748,6244
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	5,1550	5,2849	5,0382	5,0618	5,1558	5,9389	6,2082	6,8915	7,0433	7,3178	7,4862
18	Pardubice	Hustota osídlení celého správního území (obyv./km ²)	1 167,0045	1 160,3884	1 154,6549	1 141,9920	1 134,7840	1 067,8107	1 071,4281	1 079,7277	1 087,5554	1 089,7936	1 084,4098
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./km ²)	2 908,2017	2 873,4815	2 828,4430	2 793,2942	2 769,4690	2 720,4804	2 718,9775	2 731,8950	2 734,5570	2 735,4251	2 718,7411
		Hustota osídlení urbanizovaného území (obyv./ha)	29,0820	28,7348	28,2844	27,9329	27,6947	27,2048	27,1898	27,3190	27,3456	27,3543	27,1874

Zdroj: vlastní výpočet na základě Přílohy B a Přílohy C

Příloha F: Ekonomické ukazatele obcí

Obec	Ekonomické ukazatele	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dříteč	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	2 653,96	190,19	616,03	-1 505,96	592,93	-140,82	-644,71	554,12	-1 356,11	8 008,74	-591,47	6 189,36
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,4151	0,0350	0,1011	-0,2850	0,1499	-0,0370	-0,1611	0,0949	-0,2779	0,5014	-0,1026	0,4706
	Krytí dluhové služby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1,4574	13,3622
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	4,7227	56,5795	15,7981	-6,6540	12,1553	-48,3044	-5,0284	6,6755	-0,9836	0,1430	-3,6293	0,0580
Mikulovice	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	-8 607,32	-2 487,54	3 397,67	2 876,05	142,84	3 156,97	20 604,43	2 987,50	-8 607,32	3 277,19	-331,44	3 158,94
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	-1,0241	-0,3317	0,3525	0,3091	0,0204	0,3823	0,7647	0,2881	-1,0241	0,3740	-0,0340	0,3323
	Krytí dluhové služby	-18,7116	-7,2103	5,9090	6,2523	0,3105	6,8630	46,8283	-	-	-	-	-
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	-0,6601	-0,6430	1,3685	1,0777	35,7567	1,7243	0,6385	4,7018	-0,5703	2,2931	-20,9188	3,1160
Němčice	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	164,67	97,41	-193,92	746,52	128,77	-283,04	-1 557,17	-2 638,01	113,86	3 028,13	958,16	1 278,91
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,2466	0,1137	-0,2086	0,4635	0,0847	-0,0547	-0,6903	-0,6972	0,0296	0,5295	0,2233	0,2984
	Krytí dluhové služby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	15,2353	11,7080	-3,8183	1,1945	24,6463	-17,7293	-3,2286	-2,3051	43,9924	0,4181	1,8173	4,4679
Ráby	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	1 330,20	1 631,14	-2 695,60	371,89	1 324,69	920,01	1 999,80	8,64	-34,79	731,29	293,98	1 385,00
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,4166	0,4460	-7,1520	0,0726	0,2712	0,1912	0,3873	0,0015	-0,0067	0,1377	0,0579	0,2400
	Krytí dluhové služby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	2,4852	0,8747	-0,4642	3,4935	2,0453	1,8483	1,8031	236,6910	-48,5671	2,2262	6,1929	1,6760
Spojil	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	683,77	372,60	1 102,25	-531,45	488,21	-250,05	7 659,10	4 571,10	1 010,77	464,40	149,30	255,91
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,3217	0,1675	0,4088	-0,1042	0,0996	-0,0729	0,7428	0,5278	0,2271	0,1207	0,0394	0,0677
	Krytí dluhové služby	3,0255	1,6487	4,8772	-2,3515	2,1602	-1,1064	33,8898	20,2261	4,4724	-	-	-
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	0,9363	1,2941	8,2341	-17,1568	15,3094	-6,3732	0,3187	0,0573	0,4705	1,3329	3,2276	2,3688
Srch	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	-1 936,62	-4 116,61	1 627,82	490,17	2 712,88	585,57	1 058,26	6 672,77	5 117,85	-671,87	3 298,69	2 011,05
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	-0,2906	-0,6560	0,1743	0,0511	0,2789	0,0472	0,0819	0,3542	0,2455	-0,0504	0,2415	0,1524
	Krytí dluhové služby	-184,4400	-5,2142	2,0348	0,1741	4,2060	0,8349	-	-	-	-0,75559	3,70973	1,34573
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	-3,1135	-0,3008	0,1653	1,5378	0,2241	3,7380	2,0478	1,1023	0,1930	-2,4826	0,5614	0,0241
Srnojedy	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	2 932,03	1 416,17	1 824,06	1 389,66	1 557,35	3 134,30	4 207,36	4 004,48	1 800,18	4 798,69	978,24	3 025,72
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,6753	0,1908	0,2563	0,1814	0,1871	0,3802	0,4561	0,4231	0,2407	0,3983	0,1278	0,3428
	Krytí dluhové služby	6,1252	1,4255	1,9279	1,3900	1,4473	2,3537	3,0439	2,7814	1,1774	1,15239	0,61168	1,68293
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	0,2865	0,4574	0,6837	0,7003	0,4412	0,2794	0,7602	1,0549	1,9036	0,2505	0,2712	0,4792
Starý Mateřov	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok (tis. Kč)	3 227,97	982,41	1 587,43	1 251,85	1 243,77	186,50	1 782,17	3 947,22	6 924,85	1 645,43	1 320,12	2 044,50
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	0,6521	0,3085	0,3981	0,3303	0,3451	0,0520	0,3878	0,6263	0,7169	0,3414	0,2749	0,3712
	Krytí dluhové služby	5,3443	1,6265	1,8458	1,3389	3,7017	0,4960	4,2841	8,6562	13,9614	3,06983	4,52096	-
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	0,0936	0,5401	0,1687	0,3152	1,3375	1,6273	0,8133	0,2137	0,0269	0,1027	0,1452	0,0981

Zdroj: vlastní výpočet na základě [30] a [31]

Příloha G: Ukazatele finančního zdraví

Obec	Ekonomické ukazatele	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dříteč	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	A	C	A	C	C	A	C	A	C	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	B	A	C	A	C	C	B	C	A	C	A
	Krytí dluhové služby	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	A	A	A	C	A	C	C	A	C	B	C	B
Mikulovice	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	C	C	A	A	A	A	A	A	C	A	C	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	C	C	A	A	B	A	A	A	C	A	C	A
	Krytí dluhové služby	C	C	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	C	C	A	A	A	A	B	A	C	A	C	A
Němčice	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	B	A	A	B	B	B	A	A	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	A	C	A	B	C	C	C	B	A	A	A
	Krytí dluhové služby	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	A	A	C	A	A	C	C	C	A	B	A	A
Ráby	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	C	A	A	A	A	A	C	A	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	A	C	B	A	A	A	B	C	A	B	A
	Krytí dluhové služby	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	A	B	C	A	A	A	A	A	C	A	A	A
Spojil	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	A	C	A	C	A	A	A	A	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	A	A	C	B	C	A	A	A	A	B	B
	Krytí dluhové služby	A	A	A	C	A	C	A	A	A	A	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	B	A	A	C	A	C	B	B	B	A	A	A
Srch	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	C	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	C	C	A	B	A	B	B	A	A	C	A	A
	Krytí dluhové služby	C	C	A	C	A	C	A	A	A	C	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	C	C	B	A	B	A	A	A	B	C	B	B
Srnojedy	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	Krytí dluhové služby	A	A	A	A	A	A	A	A	B	B	C	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	B	B	B	B	B	B	B	A	A	B	B	B
Starý Mateřov	Provozní výsledek hospodaření za poslední rok	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech	A	A	A	A	A	B	A	A	A	A	A	A
	Krytí dluhové služby	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A
	Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu	B	B	B	B	A	A	B	B	B	B	B	B

Zdroj: vlastní zpracování na základě Přílohy F a Tabulky 8

Příloha H: Korelační matice

Proměnná	Průměry	Sm.odch.	Změna využití území	Dříteč	Mikulovice	Němčice	Ráby	Spojil	Srch	Smojedy	Starý Mateřov	Provozní výsledek hospodaření	Dříteč	Mikulovice	Němčice	Ráby	Spojil	Srch	Smojedy	Starý Mateřov	Počet obyvatel	Dříteč	Mikulovice	Němčice	Ráby	Spojil	Srch	Smojedy	Starý Mateřov
Změna využití území	2006,500	3,606	1,000000	0,000070	0,000331	0,000903	0,000586	0,000385	0,000549	-0,000103	0,000430	1,000000	0,354060	0,197879	0,268495	0,078614	0,088602	0,556224	0,281313	0,200175	1,000000	0,994895	0,951782	0,893254	0,844284	0,969659	0,986355	0,800565	0,981820
Dříteč	17,680	38,919	0,000070	1,000000	0,654234	0,555741	0,800526	0,695311	0,677333	-0,874100	0,937509	0,693962	0,231103	0,202715	0,174401	-0,241885	0,092636	0,601051	0,331214	0,156118	0,693962	0,658925	0,609753	0,498492	0,667343	0,568801	0,605937	0,918047	0,581467
Mikulovice	17,749	38,887	0,000331	0,654234	1,000000	0,892120	0,763229	0,842565	0,919667	-0,321337	0,700660	0,977908	0,337682	-0,159271	0,285127	-0,014296	0,083773	0,522518	0,304648	0,508983	0,977908	0,980612	0,956361	0,921436	0,892743	0,986717	0,984257	0,806482	0,968831
Němčice	17,761	38,881	0,000903	0,555741	0,892120	1,000000	0,639359	0,725905	0,828237	-0,195915	0,576438	0,912943	0,139194	-0,035651	0,172782	0,000594	0,137913	0,469436	0,112002	0,281495	0,912943	0,923973	0,894634	-0,850667	0,715489	0,888135	0,901965	0,663317	0,894421
Ráby	17,737	38,892	0,000586	0,800526	0,763229	0,639359	1,000000	0,949611	0,912412	-0,648175	0,919652	0,844103	0,110098	0,182984	-0,010127	0,236449	0,262544	0,596575	0,472977	0,317624	0,844103	0,797181	0,680596	0,543454	0,904035	0,746348	0,788326	0,944471	0,781716
Spojil	17,700	38,909	0,000385	0,695311	0,842565	0,725905	0,949611	1,000000	0,980140	-0,474257	0,864788	0,913013	0,206854	0,101795	0,011120	0,316789	0,289938	0,574911	0,478812	0,364903	0,913013	0,877693	0,758105	0,646357	0,935768	0,846846	0,874782	0,897717	0,872277
Srch	17,709	38,905	0,000549	0,677333	0,919667	0,828237	0,912412	0,980140	1,000000	-0,413449	0,819039	0,965822	0,225137	0,040653	0,050660	0,240611	0,282768	0,595056	0,432001	0,435743	0,965822	0,943159	0,841836	0,745468	0,945273	0,926727	0,940231	0,884984	0,938746
Smojedy	17,630	38,942	-0,000103	-0,874100	-0,321337	-0,195915	-0,648175	-0,474257	-0,413449	1,000000	-0,836156	-0,358589	0,070300	-0,275095	0,162605	0,342748	-0,222045	-0,682062	-0,260170	-0,233944	-0,358589	-0,300848	-0,188929	-0,076315	-0,462276	-0,230242	-0,243429	-0,782223	-0,250210
Starý Mateřov	17,756	38,883	0,000430	0,937509	0,700660	0,576438	0,919652	0,864788	0,819039	-0,836156	1,000000	0,766903	0,142905	0,200825	-0,000941	-0,019882	0,231166	0,692195	0,405311	0,272346	0,766903	0,716473	0,600673	0,476909	0,800824	0,643071	0,677819	0,975462	0,669735
Provozní výsledek hospodaření	2006,500	3,606	1,000000	0,693962	0,977908	0,912943	0,844103	0,913013	0,965822	-0,358589	0,766903	1,000000	0,354060	0,197879	0,268495	0,078614	0,088602	0,556224	0,281313	0,200175	1,000000	0,994895	0,951782	0,893254	0,844284	0,969659	0,986355	0,800565	0,981820
Dříteč	1213,855	2981,409	0,354060	0,231103	0,337682	0,139194	0,110098	0,206854	0,225137	0,070300	0,142905	0,354060	1,000000	-0,014903	0,611460	0,160796	-0,183170	-0,242943	0,563360	-0,110075	0,354060	0,382900	0,538451	0,511748	0,138531	0,381333	0,410975	0,013102	0,399885
Mikulovice	1630,664	7425,693	0,197879	0,202715	-0,159271	-0,035651	0,182984	0,101795	0,040653	-0,275095	0,200825	0,197879	-0,014903	1,000000	-0,274145	0,158102	0,689258	0,039007	0,471779	-0,428218	0,197879	0,180505	0,058765	-0,089381	0,222681	0,090783	0,101892	0,431639	0,138487
Němčice	153,691	1400,157	0,268495	0,174401	0,285127	0,172782	-0,010127	0,011120	0,050660	0,162605	-0,000941	0,268495	0,611460	-0,274145	1,000000	0,058093	-0,677508	-0,399018	-0,088297	-0,224076	0,268495	0,288527	0,499303	0,596781	0,011493	0,265706	0,345568	0,031371	0,229190
Ráby	605,521	1227,558	0,078614	-0,241885	-0,014296	0,000594	0,236449	0,316789	0,240611	0,342748	-0,019882	0,078614	0,160796	0,158102	0,058093	1,000000	0,160634	-0,360842	0,251411	-0,171185	0,078614	0,059468	0,079355	0,046533	0,031092	0,054076	0,135733	-0,152051	0,085582
Spojil	1331,326	2374,435	0,088602	0,092636	0,083773	0,137913	0,262544	0,289938	0,282768	-0,222045	0,231166	0,088602	-0,183170	0,689258	-0,677508	0,160634	1,000000	0,285500	0,539394	0,204545	0,088602	0,094462	-0,096804	-0,200310	0,303012	0,123177	0,041121	0,200240	0,121015
Srch	1404,163	2936,368	0,556224	0,601051	0,522518	0,469436	0,596575	0,574911	0,595056	-0,682062	0,692195	0,556224	-0,242943	0,039007	-0,399018	-0,360842	0,285500	1,000000	0,025608	0,529580	0,556224	0,528978	0,357866	0,285926	0,640810	0,536939	0,477156	0,677412	0,524911
Smojedy	2589,020	1271,767	0,281313	0,331214	0,304648	0,112002	0,472977	0,478812	0,432001	-0,260170	0,405311	0,281313	0,563360	0,471779	-0,088297	0,251411	0,539394	0,025608	1,000000	0,058497	0,281313	0,307620	0,250315	0,123918	0,472601	0,331432	0,285583	0,191842	0,353273
Starý Mateřov	2178,685	1794,792	0,200175	0,156118	0,508983	0,281495	0,317624	0,364903	0,435743	-0,233944	0,272346	0,200175	-0,110075	-0,428218	-0,224076	-0,171185	0,204545	0,529580	0,058497	1,000000	0,200175	0,207992	0,148284	0,215817	0,387193	0,352023	0,257652	0,073766	0,278504
Počet obyvatel	2006,500	3,606	1,000000	0,693962	0,977908	0,912943	0,844103	0,913013	0,965822	-0,358589	0,766903	1,000000	0,354060	0,197879	0,268495	0,078614	0,088602	0,556224	0,281313	0,200175	1,000000	0,994895	0,951782	0,893254	0,844284	0,969659	0,986355	0,800565	0,981820
Dříteč	315,333	58,517	0,994895	0,658925	0,980612	0,923973	0,797181	0,877693	0,943159	-0,300848	0,716473	0,994895	0,382900	0,180505	0,288527	0,059468	0,094462	0,528978	0,307620	0,207992	0,994895	1,000000	0,961194	0,909936	0,850754	0,983407	0,989791	0,771709	0,988181
Mikulovice	915,667	116,322	0,951782	0,609753	0,956361	0,894634	0,680596	0,758105	0,841836	-0,188929	0,600673	0,951782	0,538451	0,058765	0,499303	0,079355	-0,096804	0,357866	0,250315	0,148284	0,951782	0,961194	1,000000	0,973916	0,711481	0,941565	0,973636	0,633050	0,949669
Němčice	264,167	167,695	0,893254	0,498492	0,921436	0,850667	0,543454	0,646357	0,745468	-0,076315	0,476909	0,893254	0,511748	-0,089381	0,596781	0,046533	-0,200310	0,285926	0,123918	0,215817	0,893254	0,909936	0,973916	1,000000	0,649524	0,909550	0,938756	0,541359	0,895003
Ráby	576,833	22,069	0,844284	0,667343	0,892743	0,715489	0,904035	0,935768	0,945273	-0,462276	0,800824	0,844284	0,138531	0,222681	0,011493	0,031092	0,303012	0,640810	0,472601	0,387193	0,844284	0,850754	0,711481	0,649524	1,000000	0,873085	0,826849	0,802900	0,849287
Spojil	351,667	78,736	0,969659	0,568801	0,986717	0,888135	0,746348	0,846846	0,926727	-0,230242	0,643071	0,969659	0,381333	0,090783	0,265706	0,054076	0,123177	0,536939	0,331432	0,352023	0,969659	0,983407	0,941565	0,909550	0,873085	1,000000	0,983391	0,721620	0,985552
Srch	1118,250	177,979	0,986355	0,605937	0,984257	0,901965	0,788326	0,874782	0,940231	-0,243429	0,677819	0,986355	0,410975	0,101892	0,345568	0,135733	0,041121	0,477156	0,285583	0,257652	0,986355	0,989791	0,973636	0,938756	0,826849	0,983391	1,000000	0,711169	0,985791
Smojedy	565,000	112,310	0,800565	0,918047	0,806482	0,663317	0,944471	0,897717	0,884984	-0,782223	0,975462	0,800565	0,013102	0,431639	0,031371	-0,152051	0,200240	0,677412	0,191842	0,073766	0,800565	0,771709	0,633050	0,541359	0,802900	0,721620	0,711169	1,000000	0,717372
Starý Mateřov	420,333	83,796	0,981820	0,581467	0,968831	0,894421	0,781716	0,872277	0,938746	-0,250210	0,669735	0,981820	0,399885	0,138487	0,229190	0,085582	0,121015	0,524911	0,353273	0,278504	0,981820	0,988181	0,949669	0,895003	0,849287	0,985552	0,985791	0,717372	1,000000

Zdroj: vlastní analýza na základě Tabulky 6, Přílohy B a Přílohy F